

BELEIDSANALYSE

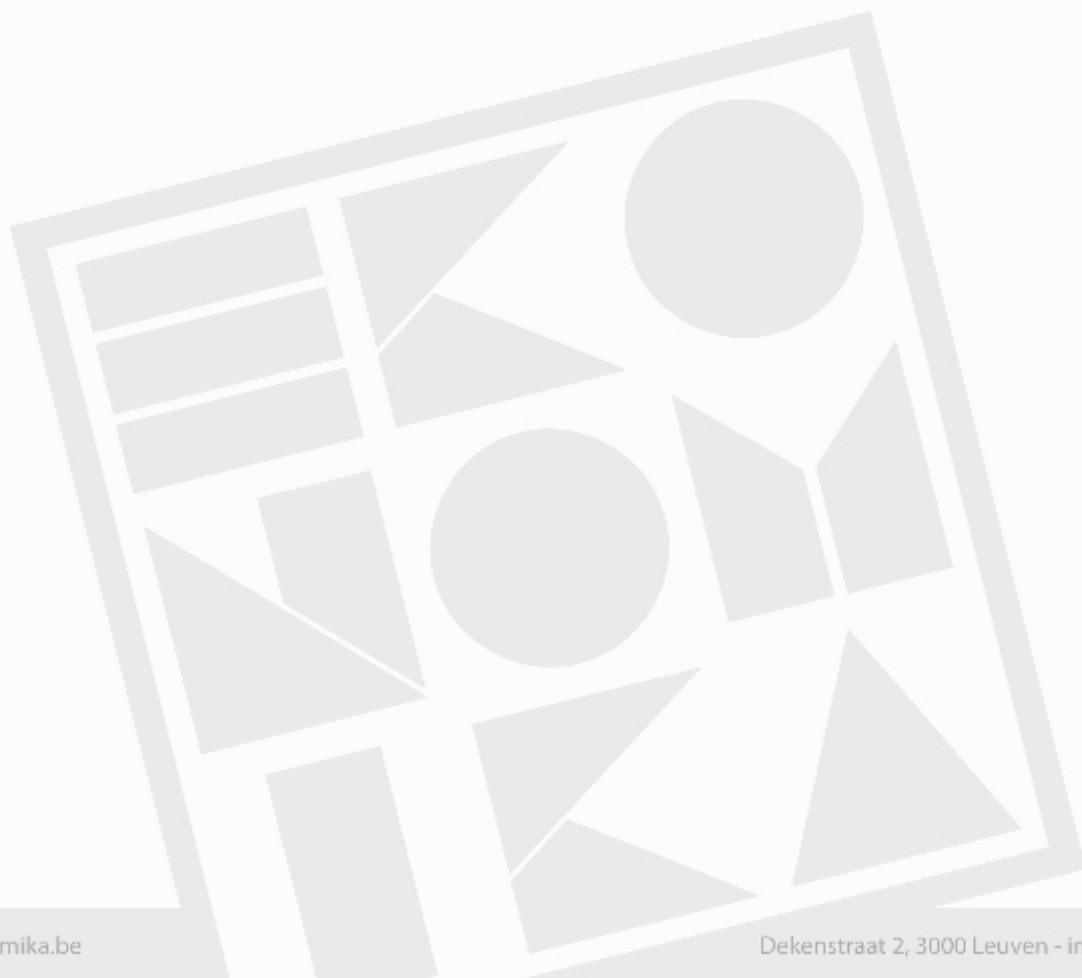
INHOUDSOPGAVE

Deel 1: Meta-Analyse van beleid, analyse van methoden en benadering van beleid.....	5
Les 1: Ontwikkeling van de beleidswetenschappen en beleidsanalyse.....	5
Inleiding.....	5
Policy vs. Beleid.....	5
Moderne definities van beleid (HB p.4-7).....	5
Methodological implications for studying public policy (hb p. 7-10)	6
Fasen beleidscyclus volgens laswell (hb p. 10-11).....	6
Fasen beleidscyclus volgens brewer (hb p. 11).....	7
5 fasen van beleidscyclus: toegepaste probleemoplossing (hb p.11)	7
Voor- en nadelen van cyclusmodel (hb p.12-13).....	7
Beleidsanalysten: wie, waar, wat?	8
Verbetering vh cyclusmodel volgens hb	8
Mogelijke examenvragen bij les 1	8
Les 2: benadering van beleid – analytische denkkaders.....	9
Benadering van beleid (hb p. 31-32)	9
Public choice (hb p. 32-35)	9
Sociale structuur of klassetheorie (hb p. 35-37)	10
Neo-institutionalisme (hb p.43-45)	10
De welvaartseconomie	11
Pluralisme (hb p. 37-41)	12
Corporatisme (hb p. 41-43).....	13
Statisme (hb p. 45-48)	13
Mogelijke examenvragen bij les 2	14
Les 3: beleidsinstrumenten	15
Classificatie van instrumenten	15

Classificatie naar mate van staatsinterventie	15
Classificatie volgens hood.....	16
Substitutie en criteria	22
Doelgroepdenken.....	22
Mogelijke examenvragen bij les 3	22
Les 4: actoren en instituties.....	23
Dispuut actoren – instituties.....	23
Neo-institutionele benadering.....	23
Actoren en instellingen in het beleidsproces.....	23
Organisatie van de staat (hb p. 58 – 61).....	25
Organisatie van de samenleving (hb p. 58 – 61)	25
Organisatie van het internationale systeem (hb p. 75 – 78).....	26
Globalisering als beleidsfactor	26
Filmfragment: yes minister – the compassionate society	27
Deel 2: academische beleidsanalyse van de beleidscyclus	28
Les 5 deel 1: agendering.....	28
Inleiding.....	28
Oorsprong van beleidsproblemen: positivisme	28
Oorsprong van beleidsproblemen: constructivisme (of post-positivisme).....	29
Experten, professionals en de marketing van ideeën (zie gastles).....	29
Verspreiding van ideeën (niet in hb?)	29
Discours en argumentatie.....	30
Narratieve structuur van probleemdefiniëring.....	30
Media en probleemconstructie.....	30
Aard van beleidskwesties en agendering	30
Kosten en baten van beleidstypes.....	31
Agenderingsprocessen	31
Les 5 deel 2: gastles Sarah Vandamme (zie slides !)	33
Notities	33

Reflecties	33
Slides	34
Les 6: Beleidsbepaling	35
Karakteristieken van beleidsbepaling (hb p. 110-114)	35
Beleids subsystemen (hb p. 81 – 82)	35
Discourscoalities (hb p. 83)	36
Beleids gemeenschappen (hb p. 83 – 86)	36
Beleids netwerken (hb p. 82)	36
Onderscheid netwerken en gemeenschappen	37
Typologie beleids netwerken hall (hb p. 135-137)	37
Illustratie dmv twee youtube-filmpjes	38
Les 7: besluitvorming	39
Besluitvorming (hb p. 139 – 142)	39
Rationele model (hb p. 143 – 146)	39
Incrementele model (hb p. 146 – 149)	40
Combinatie van rationeel en incrementeel model (hb p. 150-153)	40
The ‘Decision Accretion’ Model of Decision-Making (wel in boek, niet in slides) (hb p. 153 – 154)	41
Alternatieve modellen : Forester (hb p. 154 – 157)	41
Alternatieve modellen : Howlett & Ramesh (hb p. 157 – 158)	42
Les 8: Implementatie	43
Inleiding	43
Waarom is implementatie complex?	44
Benaderingen van implementatie	44
Recap: Oorzaken van het falend stiptheidsbeleid NMBS	46
Les 9: Gastles Kristine Verachtert: Leuven klimaatneutraal, aanpak en traject	47
Agendering vh project	47
Aanpak eerste jaar: opmaak ‘actieplan’	47
Betekenis binnen stadswerking	48
Vooruitzichten organisatie lange termijn	48

les 10: Evaluatie	50
Discussievraag tijdens de les.....	50
Evaluatie: inleiding (hb p. 178).....	50
Evaluatie: rationeel of politiek proces (hb p. 178 – 179).....	50
Rationele of administratieve evaluatie (hb p. 185 – 188).....	51
Juridische evaluatie (hb p. 189)	52
Politieke evaluatie (hb p. 189 – 191)	52
Kritische benaderingen van evaluatie	52
Les 10: Feedback en leren	53
Beleidscyclus en post-evaluatieve fase.....	53
Leren.....	54

DEEL 1: META-ANALYSE VAN BELEID, ANALYSE VAN METHODEN EN BENADERING VAN BELEID

LES 1: ONTWIKKELING VAN DE BELEIDSWETENSCHAPPEN EN BELEIDSANALYSE

INLEIDING

- Laswell : grondlegger vd beleidsanalyse
 - Was een praktisch gericht onderzoeker, plaatste theorie in de context (de samenleving).
 - Vond dat beleidsanalyse multimethodisch en multidisciplinair (politiek, sociaal, economisch,...) moest zijn.
- Onderscheid analyse
 - Analyse van beleid: theoretisch – vb. onze lessen
 - Analyse voor beleid: prescriptief, toegepast – vb. analyse met als doel de overheid te helpen

POLICY VS. BELEID

- **policy**: wijsheid, staatsmanschap, voorzichtig handelen, verloop van overheidsactiviteiten, tactiek
- 'policy' als rationeel plan, 'policy' als verschillend van 'politiek'
- **beleid**: middeleeuwen: 'beleiden', 'beleider', regering, beheer, bevelvoering
- 20ste eeuw comeback van de term:
 - activiteiten van de regering
 - handelingen van een bepaalde organisatie
 - aanduiding van een gewenste situatie
 - aanduiding van een plan
 - aanduiding van effecten

MODERNE DEFINITIES VAN BELEID (HB P.4-7)

Discussie in de les: welke definitie is volgens jou de 'beste'?

- **Policy-making**: Constrained actors attempting to match policy goals with policy means (= middelen) in a process that can be characterized as 'applied problem-solving'.
 - Technical dimension: identifying the optimal relationship between goals and tools
 - Political dimension:
- **Thomas Dye** - "Anything a government chooses to do or not to do."

Negatief	Positief
<ul style="list-style-type: none"> - Te simpel: onderscheid de belangrijke overheidstaken niet van de onbelangrijke. - Een erg politieke definitie 	<ul style="list-style-type: none"> - Belangrijkste actor: de <u>overheid</u>. Welke de unieke mogelijkheid heeft om <u>gezaghebbende</u> beslissingen te maken. - Mogelijkheid om actie te ondernemen of géén actie te ondernemen. (<u>non-decision making</u>) - Beleid als een bewuste keuze van de overheid. (Gevolgen vh beleid die zonder intentie zijn gecreëerd worden niet als beleid beschouwd.)

- **William Jenkins** – "Public policy is a set of interrelated decisions taken by a political actor or group of actors concerning the selection of goals and the means of achieving them within a specified situation where those decisions should, in principle, be within the power of those actors to achieve."
 - Licht de impliciete componenten van de definitie van Dye meer toe.

- Beschouwd policy making als een dynamisch proces. ('interrelated decisions') Focus op het procesmatige
- Erkent de veelheid aan actoren: focus op verschillende individuen en actoren binnen de overheid.
- Nadruk op de nood aan capaciteit vd overheid om haar beslissingen te implementeren.
- De beleidsvoering kan limieten hebben (bv gebrek aan geld) → realistisch
- Beleidsvoering als doelgericht gedrag.
- **Anderson** – “een doelgericht verloop van activiteiten dat een actor of een set actoren volgen in het behandelen van een probleem of een bekommernis”
 - Algemener, minder focus op politiek
 - Probleembetrokkenheid
 - Probleem vs. Bekommernis
 - Probleem bestaat al, is eerder objectief
 - Bekommernis heeft zich nog niet gemanifesteerd, is subjectiever → Bevat de mogelijkheid tot proactief beleid.
 - Actoren maken dat hun bekommernissen op de agenda komen, zichzelf moeten dit sturen.

METHODOLOGICAL IMPLICATIONS FOR STUDYING PUBLIC POLICY (HB P. 7-10)

- De definities van beleidsanalyse brengen implicaties mee voor de studie ervan.
 - Onderzoekers mogen zich niet enkel baseren op formele documenten en officiële beslissingen. Er moet naar méér gekeken worden (vb. de sociale actoren en hun mate van invloed)
 - Hoe analisten beleidsbeslissingen verklaren hangt af van hun manier van werken en welke aspecten van beleidsanalyse hierin een al dan niet grote rol betekenen.
 - Objectieve analyse, sociaal wetenschappelijke methodes om beleid te verklaren
 - Subjectieve interpretaties
- Gevolg: Policy analysis vs. Policy studies
 - Analysis: formeel onderzoek naar de impact van beleid, kwantitatieve technieken, weinig procesmatig
 - Studies
 - onderzoek naar oorzaak en aanleiding, het proces dat voorafgaat aan de maatregelen
 - identificatie van verschillende variabelen bij beleidsvoering (= policy determinants)
 - Studie van hoe het soort probleem bepaald wat de oplossing ervan zal zijn.

FASEN BELEIDSCYCLUS VOLGENS LASWELL (HB P. 10-11)

- Bestuderen van beleidsvoering is erg complex → nood aan simplificatie.
- Laswell: benoemde als eerste de beleidscyclus, ziet beleid als een proces dat bestaat uit verschillende fasen.
 - Nadruk op 'policy learning', de interacties tussen theorie en praktijk, trial-error proces
 - Laswells 'policy cycle'
 1. Intelligentie: het vergaren van info, ideeën komen tot stand
 2. Promotie (*staat erbij in HB, niet in slides*): actoren promoten bepaalde opties
 3. Voorschrift: omschrijven vd actie die moet ondernomen worden om het beleid ten uitvoer te brengen
 4. Invocatie: beleid treedt in werking, samen met bijhorende set sancties
 5. Toepassing: door gerecht en administratie

- 6. Beëindiging
- 7. Beoordeling: evaluatie, aanpassing
- Negatieve punten aan beleidscyclus van Laswell:
 - Beëindiging en beoordeling beter omgewisseld.
 - Beëindiging zou 'verandering + aanpassing' moeten inhouden.
 - Zegt weinig over de invloeden op beleid naast de staat.

FASEN BELEIDSCYCLUS VOLGENS BREWER (HB P. 11)

- De beleidscyclus volgens Brewer
 1. Beleidsvinding, initiatie: probleem wordt gedefinieerd, en oplossingen worden gesuggereerd
 2. Schatting: kosten, risico's, voordelen worden ingeschat (technische evaluatie) → slechte oplossingen uitsluiten, andere oplossingen ordenen
 3. Selectie: (een combinatie van) oplossingen aannemen of afwijzen
 4. Implementatie
 5. Evaluatie
 6. Beëindiging
- Bijdragen van Brewer
 - Benadrukt dat niet elk beleid alle fasen doorloopt
 - Gaat verder dan enkel de overheid als aanbrenger van problemen.
 - Zorgt voor duidelijkere terminologie
 - Ziet beleidsproces als een oneindige cyclus.

5 FASEN VAN BELEIDSCYCLUS: TOEGEPASTE PROBLEEMOPLOSSING (HB P.11)

- Principe achter de beleidscyclus is hetzelfde als de logica achter probleem-oplossing.

Probleem-oplossing	Beleidscyclus
Probleemerkennen	Agenda—setting
Voorstel voor oplossing	Beleidsbepaling
Keuze voor oplossing	Besluitvorming
Van oplossing naar effect	Beleidsimplementatie
Resultatenmonitoring	Beleidsevaluatie

- Model onderscheidt de verschillende taken
- Verduidelijkt de verschillende rollen die worden gespeeld door de verschillende actoren en instituties
- Actoren:
 - Policy universe: iedereen die met het probleem te maken heeft
 - Policy subsystem : actoren die voldoende kennis hebben van probleem of er grote gevolgen van ondervinden, waardoor zij verder mogen deelnemen aan het beleidsproces
 - Authoritative government decision makers:
 - Per fase verschilt het aantal actoren

VOOR- EN NADELEN VAN CYCLUSMODEL (HB P.12-13)

- Voordelen
 - Splitst multi-dimensioneel probleem op in fases, die afzonderlijk beter kunnen bestudeerd worden.
 - Kan op alle niveaus van beleidsvoering toegepast worden.
 - Laat toe om alle actoren te onderzoeken
- Nadelen
 - Kan geïnterpreteerd worden alsof beleidsvoering erg systematisch en lineair gebeurt.
 - Onduidelijk op welke activiteiten van overheid of op welke problemen het model moet toegepast worden.
 - Geeft geen aandacht aan de oorzaak van problemen.
 - Zegt niets over de inhoud van een beleid.

- Er is een beter model nodig: zie part II

BELEIDSANALYSTEN: WIE, WAAR, WAT?

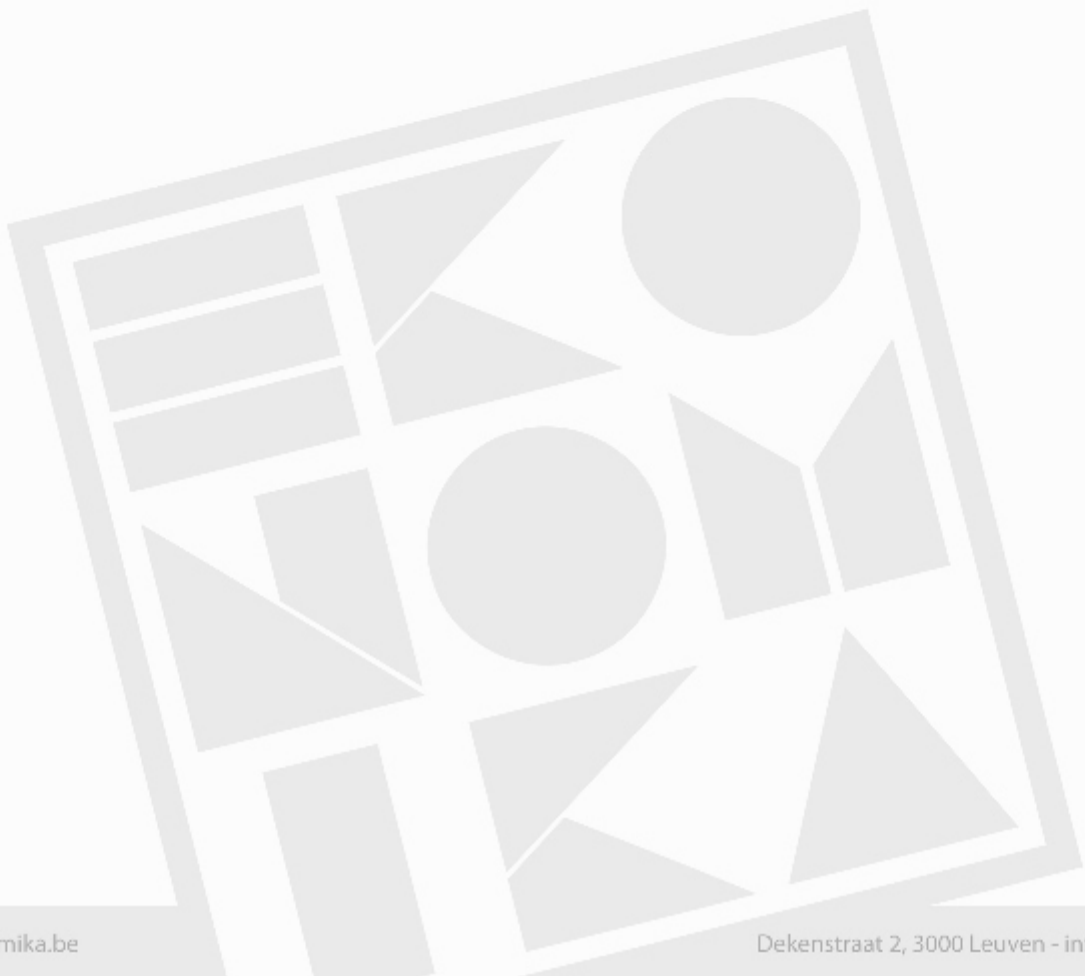
- Overheid
- Politieke partijen
- Think tanks
- Belangengroepen
- Academische beleidsanalyse

VERBETERING VH CYCLUSMODEL VOLGENS HB

- aandacht voor rollen van beleidsactoren en hun belangen
- aandacht voor beleidsinstrumentarium en de rol van ideeën
- aandacht voor de rol van leerprocessen

MOGELIJKE EXAMENVRAGEN BIJ LES 1

- Hoe zou je beleidsanalyse definiëren en waarom?
- Wat is het onderscheid tussen ene probleem en een bekommernis en waarom vindt Anderson dit een belangrijk onderscheid?
- Waarom benadrukt Dye andere factoren dan Anderson en Jenkins?

LES 2: BENADERING VAN BELEID – ANALYTISCHE DENKKADERS

BENADERING VAN BELEID (HB P. 31-32)

- Eenheid van analyse: op wat wordt gefocust?
 - Individuen
 - Groepen (collectivity)
 - Instellingen (structures)
- Denkkader: manier waarop het wetenschappelijk inzicht word opgebouwd
 - Deductief: algemeen → specifiek
 - Inductief: specifiek → algemeen

	INDIVIDUEN	GROEPEN	INSTELLINGEN
DEDUCTIEF	Public choice	Sociale structuur of klasse-analyse	Neo-institutionalisme
INDUCTIEF	Welfare economics	Pluralisme of neocorporatisme	Staatsleer (statism)

PUBLIC CHOICE (HB P. 32-35)

DEFINIËRING

- Toepassing van neoklassieke economie
- Basisassumpties: rationeel handelen en individuele nutsmaximalisatie
- Enkel het individu telt, en die handelt uit eigenbelang.
- Kiezers, politici en ambtenaren handelen dus ook uit eigenbelang.
- Leidt tot toename staatsinterventie (Kiezers willen steeds meer regeltjes die handiger zijn voor zichzelf, en politici zullen hierin tegemoetkomen om meer macht, rijkdom, populariteit,... te verkrijgen.)
- Deze toename wordt negatief bevonden door de theoretici: beschadigt de vrije markt → minder welvaart.
- Uitdaging: ervoor zorgen dat het gedrag uit eigenbelang er toch kan voor zorgen dat dit ten goede komt vd gehele maatschappij.

NADELEN

- Oversimplificatie: beleid is complexer dan nutsmaximalisatie + psychologie vd mens is veel complexer
- Kleine voorspellende waarde
- Theorie heft enorme Amerikaanse inslag: twee partijen systeem. Negeert de landen waar meer partijen heersen.
- Theorie is erg normatief: negeert de grote rol die de staat soms moet spelen, ziet het puur als een parasiet.
- Onderschat impact van instellingen op gedrag
- Neo-liberale, niet waarde vrije inslag
- '70: staten schraptten bepaalde beleidsprogramma's <-> theorie zegt dat er steeds meer beleid komt

SOCIALE STRUCTUUR OF KLASSETHEORIE (HB P. 35-37)

DEFINIËRING

- Focus op **collectieve entiteiten**: georganiseerde groepen en verenigingen die de politieke agenda, opties, en uitkomsten proberen beïnvloeden.
- Beschouwd iemand tot lid van een groep, wanneer deze zekere variabelen (vaak economische) bezit. (Zelfs als deze persoon niet van zichzelf vindt dat hij/zij tot de groep behoort.)
- Orthodox marxisme: instrumentele visie op de staat
 - ➔ Klassensysteem: diegenen die de productiemiddelen bezitten <-> diegenen die werken
 - ➔ Elk klassensysteem zal tenietgaan, en vervangen worden door een nieuw.
 - ➔ Beleid wordt gevoerd door de kapitalisten, en in hun belang.

<-> Sommige beleidsmaatregelen worden toch niet persé in het voordeel van kapitalisten genomen?

- ➔ Neo-marxisme (Poulantzas)
 - ➔ Groter belang van instituties en structurele factoren, staatsactiviteit.
 - ➔ Relatieve autonomie vd staat: ook maatregelen die goed zijn voor andere klasse kunnen aangenomen worden.

NADELEN

- Oversimplificatie en extreem deductief
- Geen duidelijke definitie van klasse
- Theorie is nauwelijks geoperationaliseerd geweest
- Probleem met onderscheid bovenbouw - onderbouw
- Economisch determinisme
- (nieuwe klassenstudies maar niet meer marxistische)
- Werkelijkheid matcht niet meer met de elementen waarrond de theorie is opgebouwd.

(Feminisme: voorbeeld van een nieuwe toepassing, focus op het 'klasseverschil' tussen vrouw en man.)

NEO-INSTITUTIONALISME (HB P.43-45)

DEFINIËRING

- Deze theorie probeert het volledige sociaal gedrag en de organisatorische activiteit achter beleidsvoering te verklaren.
- Uitgangspunt: instellingen zijn sturend voor bepaalde ontwikkelingen in het beleid. Ze bepalen de interpretatie van een probleem, de oplossingen, de actoren,...
- **Actor-centred institutionalism**: benadrukt de autonomie van politieke instellingen van de maatschappij waarin zij bestaat.
- Focus op nurture: menselijk gedrag wordt meer beïnvloed door de maatschappij en instituties dan door de persoon zelf. ➔ Legitimering, waarden en standaarden beïnvloeden politiek gedrag
- Opties van beleidsmakers zijn '**path-dependent**' = beslissingen worden o.a. bepaald door hun 'pad', oftewel hun voorgeschiedenis, context, de maatschappij,...
- Economisch neo-institutionalisme en transactiekosten: instituties zorgen ervoor dat **transactiekosten** (= kosten tgv asymmetrische informatie en andere marktfalingen) verhogen of verlagen.

- Internationale en nationale beleidsdeterminanten bepalen het beleid, en worden erg benadrukt in deze theorie.

NADELEN

- Kip of ei? Individuele en collectieve voorkeuren worden bepaald door instituties, maar hoe worden deze instituties dan ooit gesticht?
- Functionalisme
- Duidt op beperkingen van beleid maar niet op doelgerichte acties van beleidsmakers
- Niet adequaat voor agenda-setting, wel voor implementatie, evaluatie en bijsturing

DE WELVAARTSECONOMIE

DEFINIËRING

- Uitgangspunt: vrije markt economie zorgt voor meeste welvaar, overheid dient enkel in te grijpen in geval van marktfalingen.

MARKTFALINGEN

- Monopolie
- Onvolmaakte informatie (vb. overheid kan informatieplicht invoeren → foodlabelling)
- Externaliteiten: gevolgen van beslissingen die worden afgewenteld op anderen. (vb. passief meeroken)
- 'tragedy of the commons' (vb. zie gastles over overbevissing)

KOSTEN-BATEN-ANALYSE

- Geldelijke schatting van negatieve en positieve gevolgen van optie
- Probabiliteitsschatting van gevolgen
- Inschatting van maatschappelijke gevolgen
- Berekening van verwacht verlies of winst door vermenigvuldiging
- Jaarlijkse verdiscontering

PARETO-OPTIMUM

- Pareto-optimum moeilijk haalbaar bij beleid
- Kaldor-criterium (opzoeken!)
- Niet-geldelijke kosten

OVERHEIDSFALINGEN

- Organisatorische doilverplaatsing (vb. Sabena: te veel focus op politieke benoemingen binnen Sabena ipv op haar core-business: vliegen)
- Toegenomen kosten: doordat dreiging voor faillissement ontbreekt bij de overheid wordt vaak minder bewust met kosten omgegaan
- Overregulering
- Afgeleide externaliteiten

NIEUWE TYPOLOGIE

- Exhaustief: Kan opgeraken, wanneer één extra persoon van dit goed wil gebruik maken, moet ook één extra eenheid worden geproduceerd.
- Belastingsgoed: vb. internetaansluiting, NMBS, tolwegen

EXCLUSIVITEIT	EXHAUSTIVITEIT	
	HOOG	LAAG
HOOG	Privaat goed	Belastingsgoed
LAAG	Common pool-goed	Publiek goed

NADELEN

- Rationeel - technisch
- Beperkingen van kennis en beheersing
- Politiek karakter van instrumenten
- Theoretische illusie

PLURALISME (HB P. 37-41)

DEFINIËRING

- Onstaan in United States (dus Amerikaans-georiënteerde theorie)
- De Tocqueville (? Opzoeken)
- Bentley, Truman, Dahl, Polsby → prominente pluralisten
- Basisveronderstelling: centrale rol van belangengroepen bij het vormen van beleid.
- De maatschappij bestaat uit een complex van groepen.
- Overlappend lidmaatschap → zorgt voor conflict oplossing en samenwerking tussen groepen.
- Beleid en politiek zijn dus het resultaat van competitie en samenwerking tussen groepen die de belangen van hun deelnemers willen beschermen.

NADELEN

- Niet genoeg aandacht voor verschillen in groepen (capaciteit + invloed op het beslissingsproces)
- De rol vd overheid in de beleidsvoering is vaag

- Veronderstelt dat de overheid zelf, altijd eensgezind handelt.
- → Ontstaan van **neo-pluralisme** om deze gebreken op te lossen
 - Benadrukt wél ongelijkheid tussen groepen (machtsverschillen)
- Negeert alle andere belangrijke actoren die het politiek proces beïnvloeden
- Negeert de rol van internationaal systeem bij het vormen van beleid
- De rol van ideologieën werd ook onderschat
- Te US-gericht, weinig toepasbaar op andere landen
 - Corporatisme beter toepasbaar?

CORPORATISME (HB P. 41-43)

DEFINIËRING

- Ontstaan in Europa
- Beleid ontstaat door interactie tussen groepen en de staat. Deze interactie is ook gecontroleerd door de staat. Resultaat van deze interactie hangt af van soort groep en haar relatie met de staat.
- Deze groepen zijn:
 - Enkelvoudig, bindend, niet-competitief, hiërarchisch, goed georganiseerd
 - Functioneel verschillend
 - Erkend door de staat
 - Staat controleert wel zekere dingen
 - Klein aantal belangengroepen met representatieve monopolie, zij claimen de mening van volk te vertegenwoordigen.
 - → Dus een heel ander soort groepen als bij pluralisme
- Schmitter

NADELEN

- Erg descriptief: het verklaart niet wat staten doen en waarom.
- Geeft ons geen begrip in de processen achter beleid.
- Definiëert de term 'belangengroep' niet, hoewel deze zo belangrijk zijn in de theorie.
- Vaagheid rond de significantie van verschillende groepen
- Toch grote rol gespeeld bij de beleidsanalyse

STATISME (HB P. 45-48)

DEFINIËRING

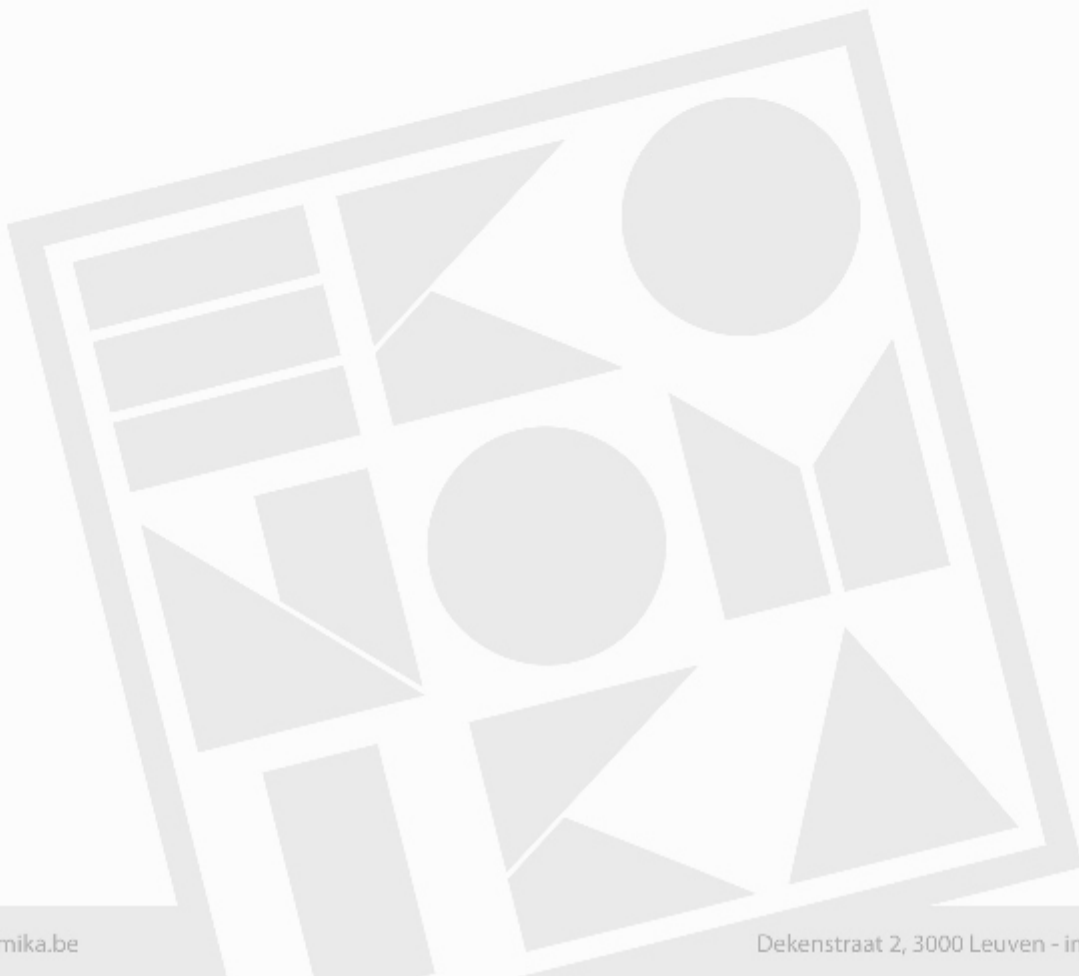
- Hall, Soskice: Elk politiek systeem heeft een onderliggende logica, met een bijhorende set instituties, die bepaalde beslissingen aanmoedigen en andere verhinderen.
- Max Weber, Otto Hintze: het monopolie van staat op arbeid en middelen zorgt ervoor dat zij de structuur van sociale relaties en instellingen kan bepalen en hervormen.
- Groepen zijn formeel, maar moeten niet persé voortvloeien uit wetten,...
- Verschillen met economische, neo-institutionele theorieën:
 - Instituties worden niet gereduceerd tot minder georganiseerde vormen van sociale interactie. (?)
 - Instituties worden niet gereduceerd tot het niveau van individu
 - Instituties worden gezien als 'gegeven', hun ontstaan wordt niet verklaard

➔ State-centric tegenover society-centric

- Sterke vorm van statisme: de staat domineert alle andere organisaties.
<->
 - Bestaan van sociale vrijheden wordt genegeerd
 - Er kan niet uitgelegd worden waarom de staat niet altijd haar wil kan opleggen
 - De theorie impliceert dat alle sterke staten op dezelfde manier reageren op een zelfde probleem, is niet zo.
- Zwakkere vorm: Ook andere organisaties zijn van belang, analysten moeten de relatie van de staat met deze organisaties onderzoeken.

MOGELIJKE EXAMENVRAGEN BIJ LES 2

- Case ivm een onderhandelingstafel: is de samenstelling van deze tafel pluralistisch of neo-corporatistisch?
- Wat zijn de typische marktfalingen en hoe pakt de regering deze aan?
- Waarom leidt eigenbelang tot toenemende staatsinterventie bij public choice? Akkoord?
- Autostrades zijn publieke goederen. Akkoord?

LES 3: BELEIDSINSTRUMENTEN

Beleidsinstrument: de middelen die de overheid gebruikt om beleid te implementeren.

CLASSIFICATIE VAN INSTRUMENTEN

- Er zijn erg veel verschillende classificaties in de literatuur, waarvan sommige te abstract, en andere weer te specifiek.
 - Kirschen: beschreef 64 verschillende soorten instrumenten.
 - Dahl en Lindblom: beschreven maatregelen naargelang hun mate afdwingbaarheid en de mate van afhankelijkheid van de markt of de staat.
 - Lowi: beschreef hoe de keuze voor bepaalde maatregelen veranderde doorheen de tijd, en zo perioden van overheidsbeleid kunnen kenmerken. → 4-cellige matrix
 - Nogal inconsistent en moeilijk toepasbaar
 - Hood: informatie, gezag, geld, organisatie → het NATO-model.
- Wortel, stok of sermoen = classificeer op basis van beloning, regulering + straf of via communicatieve maatregelen.
- Doorn & Phidd - schaal van dwang: in welke mate grijpt de overheid in?
- Erg veel hangt af vd reactie vd doelgroep op de genomen maatregelen, zij stelt immers het gewenste gedrag of niet.
- Vaak is een mix van maatregelen nodig.

CLASSIFICATIE NAAR MATE VAN STAATSINTERVENTIE

Vrijwillige instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • familie en gemeenschapsverbanden • vrijwillige organisatie • private markten
Gemengde instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • informatie en aanmaning • subsidies • eigendomsrechten • gebruikerstaksen en heffingen
Verplichtende instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • regulering • overheidsbedrijven • directe overheidsvoorziening

VRIJWILLIGE INSTRUMENTEN

- Geen of weinig staatsbetrokkenheid, het gewenste gedrag wordt vanuit persoonlijke overwegingen gesteld.
- Overwegingen: economisch eigenbelang, morele overtuiging of emotionele genoegdoening

- Geen of weinig dwang nodig
- Sociaal en economisch beleid
- Aantrekkelijk in klimaat van privatisering, geloof in individuele vrijheid, kostenbesparing en 'communitarianism'
- Soorten:
 - familie en gemeenschap
 - vrijwilligersorganisaties
 - de markt

VERPLICHTENDE INSTRUMENTEN

- = directieve instrumenten
- beperken individuele keuzemogelijkheden
- hoge mate van dwang
- soorten
 - regulering
 - overheidsbedrijven
 - directe overheidsvoorziening

GEMENGDE INSTRUMENTEN

- gedragsverandering
- soorten
 - informatie en aanmaning
 - subsidies
 - toelagen
 - belastingsvoordelen
 - vouchers
 - leningen
 - belastingen en heffingen

CLASSIFICATIE VOLGENS HOOD

BELEIDSINSTRUMENTEN GEBASEERD OP INFORMATIE (HB P. 117-119)

De overheid gebruikt de informatie die ze tot haar beschikking heeft.

Doel:

- Individuen en organisaties er toe aanzetten om hun gedrag te veranderen.
- Zorgen dat actoren beter geïnformeerde keuzes maken.

INFORMATIE EN AANMANING

- informatie = passief
 - algemeen
 - gericht
 - Geen verplichting naar het publiek toe.
 - vb. Verspreiden van een toeristische brochure
- aanmaning

- Vereist iets meer activiteit vd overheid.
- informatiecampagnes
- rondetafelgesprekken, consultative
- vb. campagnes of discussiegroepen ter overtuiging
- Voordelen
 - geen definitieve oplossing
 - kostenbesparend
 - politieke steun
- Nadelen
 - niet voor crisis
 - soms niet meer dan symboliek
 - Uit onderzoek blijkt dat campagnes niet altijd tot verandering leiden. Nood aan extra positieve of negatieve bekrachtigingen, anders weinig kans op succes.
 - De capaciteit vh publiek om de informatie juist aan te wenden hangt af van socio-economische status, de kwantiteit vd info en de manier waarop ze wordt overgebracht.

BELEIDSINSTRUMENTEN GEBASEERD OP GEZAG (HB P. 119 - 122)

REGULERING (HB P. 119-120)

- Eisen of voorschriften aan doelgroepen; indien niet voldaan wordt aan de eisen volgen vaak maatregelen.
- Erg veel verschillende vormen:
 - Economische regulering: controle van bepaalde aspecten vd markteconomie (vb. prijs- en productiecontrole)
 - Sociale regulering: controle ivm lichamelijk en moreel welzijn (vb. gokken, discriminatie, ...)
 - milieuregulering als mengvorm
- Voordelen
 - Overheid heeft niet al te veel info nodig om dit te kunnen invoeren.
 - Makkelijker distributie regulering i.p.v. productie beperken
 - Efficiënt en gemakkelijk → vaak gebruikt
 - Makkelijke coördinatie omwille van goede voorspelbaarheid
 - Crisisinstrument
 - Kostenbesparend
 - Politiek aantrekkelijk en symboliek
- Nadelen
 - Storende factor in de markt
 - Rem op vooruitgang en innovatie
 - Weinig flexibel naar individuele omstandigheden
 - Overregulering; gevaar voor slecht overheidsbeleid
 - Toepassing en sanctionering

ZELFREGULERING (HB P. 121)

- Bepaalde sector of beroepsgroep stelt zelf regeling op die wordt voorgeschreven voor de leden van deze sector of beroepsgroep
- Dit gebeurt steeds met expliciete of impliciete toestemming vd overhedi
- vb. Orde van geneesheren, Orde van Vlaamse balies, ...

- Voordeel
 - Kostenbesparing: administratieve kosten voor overheid gaan weg
 - Nadeel
 - Vaak wel veel controle –kosten
- ➔ Beide moeten afgewogen worden

ADVIESRADEN (HB P. 121-122)

- Via vertegenwoordiging: overheid duidt vertegenwoordigers aan die in adviesraden zetelen.
- Permanent of ad hoc
- Consensus
- Op diverse domeinen (milieu, economie, ...)

BELEIDSINSTRUMENTEN GEBASEERD OP GELD (HB P. 122 -126)

- Alle vormen van financiële transfers naar individuen, firma's en organisaties door de overheid of door individuen, ... in opdracht vd overhedi.
- Doel: bepaalde activiteit aanmoedigen of net niet.

SUBSIDIES: INCENTIVES (HB P. 122 – 124)

- financiële transfers als incentives
 - Toelagen (budgettering) vaak om een producent aan te zetten meer te produceren ve welbepaald goed. vb. een studiebeurs
 - Belastingvoordelen
 - Makkelijk om in te voeren
 - Er wordt geen geld uitgegeven, enkel inkomsten verminderd.
 - Makkelijk om bij te houden, administratie is er al
 - Vouchers (=waardebon voor consuptie ve wenselijk goed of dienst)
 - Leningen aan een lagere interest dan de marktinterest.
- andere met karakter van subsidies
 - productiequota
 - vaste prijzen
 - opkopen productieoverschotten
- Voordelen
 - goed bij doelcongruentie
 - flexibel
 - stimuleren innovatie
 - kleine beheers- en administratiekosten
 - Politiek aantrekkelijk: politicus als 'sinterklaas'
 - Politiek aantrekkelijk: voordelen zijn gericht op welbepaalde doelgroep , kosten worden echter wijdverspreid ➔ doelgroep érg blij, diegenen die betalen zijn er niet sterk tegen gekant
 - Makkelijk in te voeren
 - Makkelijk te sturen, aangezien de doelgroep zelf beslist hoe ze op de subsidie reageren
 - Houden rekening met lokale – en sectoromstandigheden
- Nadelen
 - Budgettering moeilijk te vinden; concurrentie met andere programma's waar geld voor nodig is.

- Grote informatiebehoeften: kost veel (bv. hoeveel subsidie moeten we geven?)
- niet voor crisis
- moeilijk af te schaffen
- Vaak treedt het gewenste effect pas wat later op
- geldverspilling? Soms gebeurt de gewenste actie ook zonder de subsidie
- Kan tegengegaan worden door internationale afspraken.

BELASTINGEN EN HEFFINGEN : DISINCENTIVES (HB P. 124 -125)

- belasting: wettelijk voorgeschreven verplichte betaling
 - vergaren van inkomsten
 - gebruik als beleidsinstrument (negatieve incentives)
- gebruikersheffingen
 - Extra prijs voor ongewenst gedrag
 - Controle van negatieve externaliteiten
 - Vb. Uitstootheffingen
- Voordelen
 - gemakkelijk in te voeren (administratief)
 - continuïteit
 - stimuleert innovatie → zoektocht naar goedkopere alternatieven
 - flexibel
 - administratief goedkoop; deze diensten bestaan al
- Nadelen
 - grote informatiebehoeften
 - mogelijke geldverspilling
 - niet voor crisismomenten
 - weinig gerichte planning

ADVOCACY FUNDING (HB P. 125 – 126)

- belangengroepen hebben nood aan personeel en werkmiddelen
- overheid speelt hierbij een belangrijke rol
 - faciliteren van hun activiteiten
 - door erkenning en het geven van rechten, zodat ze meer inkomsten kunnen verwerven via een groter ledenaantal
- Voordelen
 - Opbouwen van sociale capaciteit
 - Beter informatie krijgen ivm sociale noden en behoeften
- Nadelen
 - Kan resulteren in bona-fide praktijken
 - Kan ongelijkheid tussen groepen veroorzaken indien sommige groepen wel worden gefincancierd en andere niet.

BELEIDSINSTRUMENTEN GEBASEERD OP ORGANISATIE (HB P. 126 -135)

DIRECTE OVERHEIDSVORZIENING (HB P. 126)

- Overheid voert zelf taken uit
- V b. groendienst vd gemeente, defensie, politiediensten,...

- Voordelen
 - kleine informatiebehoeften
 - Veel expertise binnen de overheidsdiensten, kosten-effectief
 - kleine transactiekosten (internalisatie)
- Nadelen
 - gebrek aan flexibiliteit
 - overhead is onderworpen aan tijdrovende (budgetterings)afspraken
 - politieke controle en incoherentie; vaak zijn politici meer bezig met herverkiezing dan met het publieke welzijn
 - weinig kostenbewust, doordat er geen competitie is
 - conflicten

OVERHEIDSBEDRIJVEN (HB P. 127 – 128)

- Overheidsbedrijf: bedrijf dat helemaal of gedeeltelijk in bezit is van de staat, maar nog steeds een zekere mate van autonomie behoudt.
 - In grote mate in bezit vd staat (>51%)
 - Overheid heeft een zekere controle over het management
 - De geproduceerde goederen worden verkocht (vb. NIET straatverlichting)
- Vaak bij sectoren met natuurlijk monopolie-vorming
- Vb. NMBS
- extreme vorm van regulering
- Voordelen
 - Efficiënt wanneer een goed niet wordt voorzien door de privésector
 - kleine informatiekost
 - eenvoudig beheer
 - mogelijkheid van winsten voor de overheid
- Nadelen
 - verlies van controle door doelverplaatsing (principal-agent)
 - geen dreiging van faillissementen → leidt tot inefficiëntie
 - monopolies: afwenteling hoge kosten op gebruikers

QUANGO'S (HB P. 128)

- quasi autonome ngo's
- nieuwe vormen van overheidsbedrijven, iets meer autonoom
- Vaak in bezit van een monopolie, toegestaan door de overheid (kan afgenomen worden)
- Dure, of controversiële overheidsactiviteiten overlaten aan deze bedrijven (voordeel), kan echter zorgen voor te weinig controle (nadeel)

FAMILIE EN GEMEENSCHAPSVERBANDEN (HB P. 129 – 130)

- Voordelen
 - kostenbesparend
 - politieke en morele steun
 - goed voor samenleving
- Nadelen
 - niet voor complexe problemen
 - geen schaalvoordelen

- ongelijkheid:
 - financieel
 - emotionele betrokkenheid

VRIJWILLIGERSORGANISATIES

- Voordelen
 - kostenbesparend
 - flexibel en snel in crisismomenten
 - gelijkheid
 - spill-over voor gemeenschap
 - sociaal bewogen
- Nadelen
 - niet voor complexe problemen
 - efficiëntie en effectiviteit overschaduwd door bureaucrativering
 - tijdsbeslag
- Taak overheid: condities creëren waarbij vrijwilligerswerk ontstaat, of, bewust niets doen omdat het sowieso vrijwillig gebeurt.

CREËREN VAN EEN MARKT (HB P. 130 – 134)

- Liefst zo veel mogelijk laten spelen (volgens de welvaartseconomen)
 - Elke speler gaat uit van eigenbelang, maar de maatschappij wint erbij, aangezien alles aan de laagste prijs wordt voorzien.
 - Ontstaat wanneer er schaarste is en een vraag.
- Overheid moet soms markten creëren en steunen
 - Rechten van kopers en verkopers veilig stellen
- Voorbeeld 1: veiling van eigendomsrechten
- Vb. Singapore: recht om een auto te kopen wordt geveild in kader van uitstoot beleid.
 - Zo wordt een artificiële markt gecreëerd die er daarvoor niet was.
 - Voordelen
 - flexibel
 - kleine informatiebehoefte
 - Effectief; overheid bepaalt plafond, de markt doet de rest
 - Zorgt ervoor dat bepaalde goederen niet te veel worden gebruikt, zonder ze uit te sluiten voor diegenen die ze echt nodig hebben.
 - Makkelijk in te voeren.
 - Vaak een heel grote inkomst voor de overheid.
 - Nadelen
 - kan speculatie bevorderen, prijzen enorm doen stijgen
 - zwarte markt
 - ongelijkheid, mensen die de rechten niet kunnen betalen krijgen ze ook niet → kan tegenstand doen ontstaan
- Voorbeeld 4: privaat maken van publieke instellingen
 - Zorgt voor een signaal: andere bedrijven kunnen nu ook de markt betreden
- Uitbesteden van overheidsactiviteiten
- Vouchers
 - Vrije keuze voor consumenten, maar alleen voor specifieke goederen of hoeveelheden
 - Promoot competitie tussen producenten → betere kwaliteit, lagere kost

- Kan publieke voorziening schaden
- Voordelen
 - effectief en efficiënt voor private goederen
 - beste prijs-kwaliteit
 - Geld wordt enkel gebruikt voor goederen en diensten die gewenst zijn binnen de maatschappij
 - Je kan iemands bereidheid tot betalen terugvinden in de prijs.
- Nadelen
 - niet voor publieke goederen
 - marktfaling
 - ongelijkheid; enkel diegenen die kunnen betalen komen aan de goederen

INSTITUTIONELE HERVORMINGEN (HB P. 134 – 135)

- Voordelen
 - nieuwe structuur (bv. binnen een ministerie)
 - Verandering van relaties tussen departementen, ministeries,..
- Nadelen
 - hoge kostprijs
 - tijdsbeslag
 - niet te frequent gebruiken, anders onnuttig
 - constitutionele en wettelijke beperkingen

SUBSTITUTIE EN CRITERIA

- Vaak zijn beleidsinstrumenten onderling inwisselbaar
- criteria
 - van effectiviteit,
 - efficiëntie,
 - legitimiteit,
 - en politieke steun

DOELGROEPDENKEN

- Steeds informatie over kennis, waarden en attitudes van doelgroepen verzamelen voor een maatregel wordt aangenomen.
- drie soorten gedrag:
 - gewoontegedrag
 - gedragsnormen
 - rationeel gedrag
- gewoontegedrag is veel moeilijk veranderbaar dan normgedrag, of rationeel/gecalculeerd gedrag

MOGELIJKE EXAMENVRAGEN BIJ LES 3

- Wat is doelgroepdenken en waarom is het belangrijk?

LES 4: ACTOREN EN INSTITUTIES

DISPUUT ACTOREN – INSTITUTIES

- Focus op actoren
 - individuen: welvaartseconomie; public choice
 - groepen: pluralisme en corporatisme
 - de staat: statisme
- Focus op instituties
 - marxisme
 - neo-institutionalisme

NEO-INSTITUTIONELE BENADERING

- agency bepaald door structure
- geen a priori voorspellingen
- complexiteit
- empirische analyse in specifieke gevallen

ACTOREN EN INSTELLINGEN IN HET BELEIDSPROCES

VERKOZEN POLITICI (HB P. 61 – 63)

- Regering; machtsbronnen:
 - constitutionele rol en formele autoriteit
 - controle over informatie
 - controle over fiscale middelen
 - betere toegang tot de massamedia
 - permanente ambtelijke ondersteuning
 - macht om te bepalen wanneer wetten in werking gaan
 - Problemen?
 - soms niet genoeg organisatorische capaciteiten
 - Door de enorme grootte vd overheid is het soms moeilijk om haar activiteiten allemaal te kunnen controleren
- Parlement
 - hedendaagse taak is controle, machtsbronnen wegen voor parlement minder door.
 - fora
 - budgettaire controle
 - partijdiscipline: individuele parlementsleden moeten zich vaak schikken naar de algemene mening
 - relatie met regering, interne organisaties, commissies
 - aard van beleidsproblemen: expertise en geheimhouding, symboliek
 - Spelen vaak een kleine rol in het beleidsproces, tenzij individuele parlementsleden zich toeleggen op een specifiek onderwerp, dan hebben ze iets meer inbreng dankzij hun expertise.

AANGESTELDE AMBTENAREN (HB P. 65 – 67)

- civil “servants”: officials dealing with public policy and administration
- **Vierde macht**

- Hebben een grote bevoegdheid om beslissingen te nemen
- Grote materiële hulpbronnen
- Specialismen en expertise
- Continuïteit dankzij de permanente aanwezigheid van ambtenaren
- Toegang tot technische, gespecialiseerde informatie (over de samenleving)
- Veel kennis over de bureaucratie (meer dan een nieuw aangestelde politicus)
- Beslotenheid; vaak gebeuren beslissingen in het geheim, waardoor andere politieke actoren niet tegen de plannen kunnen ingaan.
- Eventuele problemen
 - Vaak heeft men niet de capaciteit om complexe problemen aan te pakken.
 - Vaak problemen met organisatie en leiderschap
 - Geen homogene groep → geen homogene mening, beslissingen
- België: macht van ambtenaren in het beleidsproces is relatief zwak

BELANGENGROEPEN (HB P. 69 – 72)

- Belangengroepen kunnen een erg grote invloed hebben, dankzij:
 - kennis en informatie die niet, of weinig beschikbaar is voor anderen → overheid moet groepen steunen om aan die informatie te komen
 - Financiële bijdragen (aan campagnes,...)
- Factoren die bepalen of een belangengroep veel invloed heeft
 - De grootte
 - Of ze samenwerken met andere groepen of niet
 - Hun fondsen

ONDERZOEKSINSTITUTEN (HB P. 75)

- Academische onderzoeksinstituten
- Think tanks
 - Relatief nieuw in België, wel veel internationale thinktanks in Brussel
 - 'an independent organization engaged in multidisciplinary research intended to influence public policy'
 - Moeten autonoom blijven, anders wordt geloofwaardigheid geschaad

MASSAMEDIA (HB P. 74 – 75)

- Cruciale rol tussen staat en samenleving.
- Identificeren van problemen, analyseren wat fout ging en mogelijke oplossingen aanbieden.
- → Belangrijke rol bij agendering.
- Invloed niet overdrijven
 - Vaak wordt eerder de media door politici beïnvloed, ipv andersom
 - In het beleidsproces zelf heeft media weinig te zeggen.

ORGANISATIE VAN DE STAAT (HB P. 58 – 61)

- Autonomie
 - Onafhankelijkheid van particularistische belangen: soms moet men zich bewust niet laten beïnvloeden door belangengroepen
 - De staat moet in haar belang worden geleid: isolatie van druk uit de samenleving
 - Succes van neo-corporatisme en semi-autoritaire regimes
- Capaciteit
 - organisatorische coherentie
 - expertise

ZWAKKE STATEN EN STERKE STATEN

- Zwakke staten: parlement en belangengroepen hebben grote invloed (vb. VS)
- Sterke staten: regering en administratie kunnen veel meer doorwegen op de samenleving (vb. FR)
- misleidend onderscheid
 - Sterke staten dienen soms de elite (vb. Sovjetunie)
 - Soms is een staat sterk op vlak van het ene beleidsdomein, en dan weer zwak op een ander domein.

INTERBESTUURLIJKE EN INTRABESTUURLIJKE MACHTSVERDELING

- Intergouvernementeel
 - federaal of unitair?
 - Unitair: duidelijke hiërarchische lijn, verschillende niveaus van bestuur. Zorgt voor minder complexiteit.
 - Federaal: minstens twee autonome niveaus van beleid bestaan binnen een land. Zij behandelen elks hun eigen zaken.
 - ❖ Moeilijk om consistent en coherent beleid te voeren
 - ❖ Vereist intergouvernementele akkoorden, moeilijk
 - ❖ Alle niveaus zijn onderwerp van vele juridische regels
- Intrabestuurlijk
 - presidentiële systemen
 - uitvoerende macht is gekozen door de kiezers, en apart van de beslissende macht
 - Zorgt voor moeilijkheden wegens verdeling vd macht
 - parlementaire systemen
 - uitvoerende macht wordt gekozen door beslissende macht
 - Strikte partijdiscipline
 - rol van rechtbanken
 - structuur van de administratie
- Ook steeds bekijken per domein

ORGANISATIE VAN DE SAMENLEVING (HB P. 58 – 61)

- eenheid belangengroepen - stabiele beleidsomgeving
 - Indien belangengroepen gekoepeld zijn en samen werken hebben zij makkelijker toegang tot de beleidsagenda. → Mancur Olson: paraplu-belangengroepen (verzuiling)
- Combinatie zwakke, sterke staat met zwakke, sterke belangengroepen
 - Sterke staat + sterke belangengroepen: ideale combinatie, zorgt immers voor consistent beleid

INVESTEERDERS EN PRODUCENTEN

- Mobiliteit van kapitaal en investeringen: indien de omgeving verslechtert (vb. hogere belastingen) verplaatsen zij zich makkelijk naar ergens anders.
- Steunen van politieke partijen
- Kunnen gelijk aan hun kant krijgen door financiering wetensch. onderzoek
- organisatie – fragmentatie: investeerders en producenten zijn het ook niet onderling altijd eens

WERKNEMERSORGANISATIES

- organisatorisch
- lidmaatschap (tegenwoordig tendens naar minder lidmaatschap)
- leiderschap
- gecentraliseerde of gedecentraliseerde onderhandelingsstructuur
- neo-corporatisme

ORGANISATIE VAN HET INTERNATIONALE SYSTEEM (HB P. 75 – 78)

- Groeiend belang van het internationaal systeem op lokaal beleid, tgv globalisering
 - Mate van invloed wordt bepaald door de structuur van het internationale systeem en de plaats van het land daarin.
- De mate van invloed van internationale actoren hangt af van:
 - Of zij al dan niet worden geholpen door **een internationaal regime**, dat hun betrokkenheid aanmoedigt.
 - De theoretische en praktische expertise vd actor in de beleidssector
 - De financiële middelen
 - De mate waarin de sector waar de internationale actor wil ingrijpen gefragmenteerd is. (Indien sterk gefragmenteerd, kan er makkelijker geïntervenieerd worden.)
- Internationaal regime
 - ‘set of governing arrangements’
 - Beïnvloeden het beleid door opties te promoten of net niet.
- internationale beleidssectoren: handel, defensie
- andere beleidssectoren
- internationale regimes: internationale standaarden, regels, procedures
 - internationale handelsregimes, internationale monetaire systemen, multinationals

GLOBALISERING ALS BELEIDSFACITOR

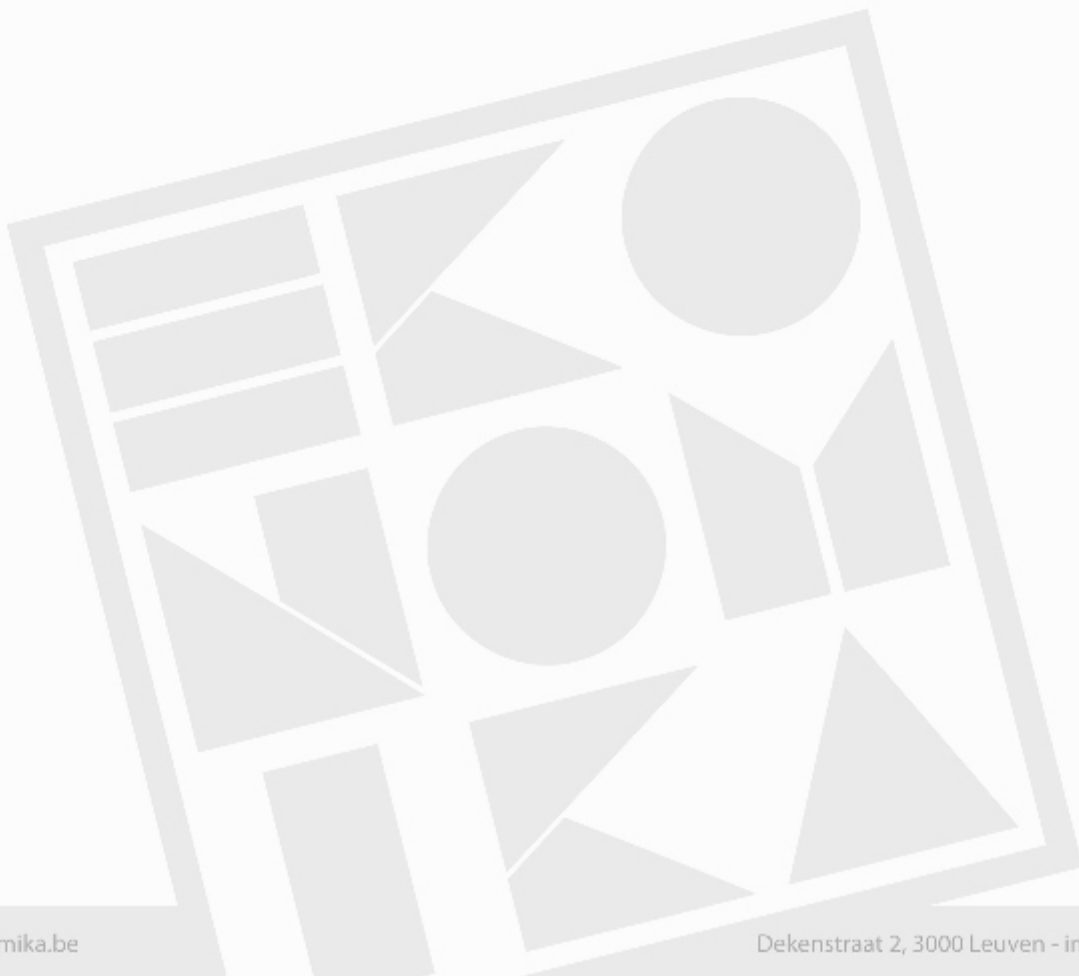
- Lasswell (jaren 30)
- Etzioni (jaren 60)
- Anthony Giddens
 - transnationale bedrijven, toename economische integratie, globalisering communicatiemiddelen en media
- wereldagenda: drugs, misdaad, aids, milieu, stedelijk verval

- convergentiethese: tegenwoordig wordt de agenda van ons beleid meer en meer op wereldniveau bepaald. Hoe dit beleid dan wordt uitgevoerd zal wel nog van land tot land verschillen. (Maar convergeert eveneens volgens sommige theoretici.)

FILMFRAGMENT: YES MINISTER – THE COMPASSIONATE SOCIETY

Haal uit dit filmfragment inzichten die betrekking hebben tot de les

- Belangengroep zet beleid onder druk → organisatorische macht door dreiging: 'staking'
- Link met public choice: handelen uit eigenbelang
 - Ambtenaren willen doen aan budget-maximalisatie
 - Gepensioneerde ambtenaar denkt alleen aan adellijke titel
- Informele netwerken
 - Taxi-chauffeur had info dankzij chauffeur van een andere minister
- Goed voorbeeld van overheidsfaling
 - Organisatorische doelverplaatsing: tewerkstelling <-> verzorgen van patiënten
- 4de macht: ambtenaren als machtsbron van de administratie
 - Macht wordt ontplooid door technische kennis
 - Assymetrische info: secretaris-generaal bezit meer info dan minister
 - Gebrek aan transparantie naar het publiek toe: ziekenhuis wordt voorgedaan als bouwwerf
- Praatjesmakerij
- Toevalligheid, eigenbelang, tijdsdruk
 - → beleid wordt vaak niet rationeel gevoerd

DEEL 2: ACADEMISCHE BELEIDSANALYSE VAN DE BELEIDSCYCUS

LES 5 DEEL 1: AGENDERING

INLEIDING

- **Agenda:** “lijst van onderwerpen en problemen waar openbare ambtsdragers en aan de overheid externe personen of groepen op bepaalde tijdstippen hun aandacht op richten”
- De manier waarop een probleem wordt gedefinieerd is sterk bepalend voor de manier waarop het probleem zal behandeld worden. (Brendan Bruce) (vb. thuislozen <-> landloperij) → Actoren bepalen deze definiëring, en in zekere zin dus ook al de oplossing
- Hoe verschijnen beleidsproblemen op de agenda en hoe worden zij aangemerkt voor overheidsoptreden?
- Pluralisme: agenda bepaald door groepen
- kritiek:
 - overheid start zelf beleidsprogramma's
 - non-decision making, derde gezicht van macht (Schattschneider, Bachrach en Baratz, Lukes, Crenson)
- Agendering: het erkennen van een onderwerp als een probleem, waarbij verder overheidsactie moet ondernomen worden.
 - Dit betekent niet dat het probleem ook sowieso wordt behandeld en opgelost.
 - De bekommernis wordt een *public issue*

OORSPRONG VAN BELEIDSPROBLEMEN: POSITIVISME

- Uitgangspunt: indien een socio-economisch probleem zwaar genoeg weegt komt het vanzelf op de agenda vd overheid.
- Twee soorten modellen:
 - De problemen van moderne overheden convergeren uiteindelijk allemaal naar eenzelfde set. → Economisch en technologisch determinisme.
 - Weinig aandacht voor politieke, culturele en ideologische factoren.
 - De structuur vd economie van een land zal bepalen wat soort beleid gevoerd wordt.
 - **Convergentiethese:** “as countries industrialize, they tend to converge toward the same policy mix”
 - Onderzoekers: Sharkansky, Wilkensky,...
 - Kritiek: politiek ontwikkelingsproces te simplistisch voorgesteld.
 - De interactie tussen economische en politieke cycli bepalen wat voor soort problemen op de agenda komen. → Politieke economie, resource-dependency model
 - Politieke en economische factoren zijn beide van grote invloed op agendasetting en moeten tesamen worden bestudeerd.
 - **Political business cycle:** De economie, met haar eigen dynamiek, wordt beïnvloed door politieke inmenging, vaak bij belangrijke politieke gebeurtenissen.
 - Kritiek:
 - moeilijk toepasbaar op democratische landen waar geen vaste verkiezingscycli zijn.
 - Dit model duidt enkel de afhankelijkheid van politiek en economie aan en brengt niets echt nieuws aan.

OORSPRONG VAN BELEIDSPROBLEMEN: CONSTRUCTIVISME (OF POST-POSITIVISME)

- Uitgangspunt: problemen die op de agenda komen ontstaan puur dankzij publieke en private ideeën, die zich ontwikkelen door economische omstandigheden of andere macro-sociale processen.
 - Rol van ideeën en ideologie is wel belangrijk.
- 3 soorten ideeën zijn relevant voor beleidsvoering:
 - Ideologie: moeilijk te vertalen naar bepaalde beleidsproblemen, indirecte link met agendering.
 - Principled beliefs/causal stories: veel directere invloed op de erkenning van problemen en de beleidsinhoud
 - Onderzoekers: Deborah Stone, Murray Edelman (zie hieronder bij discours en argumentatie)
- Discours en taal
- Impact van professionals en experts
- Centrale rol van argumentatie
- Beleidsproblemen als verhalen (Stone)
 - ➔ Doordat deze zaken van belang zijn zal er bij agendering vaak een 'clash' zijn tussen de actoren, omdat zij een problem anders willen benoemen, andere oorzaken aangeven of verschillende mogelijke oplossingen aanbieden.
 - ➔ Om agendering te kunnen begrijpen moet je eerst begrijpen hoe individuen of groepen om beleid vd overheid vragen.
- Media: belangrijke rol bij agendering
- Bekommernis <-> probleem: een bekommernis wordt slechts een probleem indien de aandacht erop gevestigd wordt.

EXPERTEN, PROFESSIONALS EN DE MARKETING VAN IDEEËN (ZIE GASTLES)

- Kennis is macht
- Kennis kost geld
- Toegang kan worden ontnomen
- Think tanks
 - Postmodern
 - Kritiek: verdringen van democratische agendering, ook het grote publiek moet gehoord worden, niet enkel de professionals. ➔ Burgerpanels als democratisch alternatief

VERSPREIDING VAN IDEEËN (NIET IN HB?)

- (John Stuart Mill, Milton Keynes)
- Model van Hall: condities voor verspreiding van ideeën
 - economische, politieke en bestuurlijke haalbaarheid
- Metaforen van Coats en Colander
 - besmettelijke ziekte
 - markt
 - informatiestroom
- verspreiding van ideeën via netwerken
 - lidmaatschap van beleidsnetwerken, of beleidssubsystemen
 - Haas: onderscheid positieve en humane wetenschappers

DISCOURS EN ARGUMENTATIE

- Brendan Bruce:
 - Tegenstrevers onderuit halen met woorden (*images of power*)
 - Manier van verwoorden erg bepalend voor de behandeling van probleem.
- Murrey Edelman
 - “beleidsproblemen komen op tegen sociale interacties, die ontstaan door bepaalde ideologische constructies toegepast op dagdagelijkse omstandigheden”
 - beleid is creëren van een illusie
 - words that succeed and policies that fail
- Fisher en Forester
 - argumentative turn in policy analysis
 - “Vragen naar de overheid toe ontstaan uit ideeën”
- Deborah Stone
 - The policy paradox
 - Agendering als verhalen: “agenda-setting usually involved constructing a story of what caused the policy problem in question”

NARRATIEVE STRUCTUUR VAN PROBLEEMDEFINIËRING

- (Deborah Stone)
- Verhaal van de neergang (*story of decline*)
 - Verhaal van de gestoorde vooruitgang (*stymied progress story*)
 - Verhaal van ‘verandering is maar een illusie’
- Verhaal van hulpeloosheid en controle
 - Samenzweringsverhaal (*conspiracy*): vinger wijzen naar bepaalde groepen van de samenleving
 - Steek het op het slachtoffer (*blame the victim*) (vb. we moeten geen vettax invoeren, het is de eigen schuld van dikke mensen dat ze dik zijn.)

MEDIA EN PROBLEEMCONSTRUCTIE

- Probleemversterkers
- Probleemproducenten : te veel aandacht aan een probleem geven, waardoor het in zekere zin overroepen wordt.
- Gatekeepers: kunnen in zekere zin kiezen om wel/geen aandacht aan een probleem te geven
- Pluralisme tegenover kritische analyse

AARD VAN BELEIDSKWESTIES EN AGENDERING

- Typologieën van beleidskwesties
 - Wilson
 - Spreiding of concentratie van kosten en baten
 - Lowi
 - Verdelende, herverdelende, regulerende beleidskwesties
 - Hogwood
 - kosten en baten, uitkomsten, onderhandeling en conflict, opties

KOSTEN EN BATEN VAN BELEIDSTYPES

	Principe	Lumpy	Herverdelend, besparend	Toename
Opties	Ja/nee	Locatie	Verdeelbaar maar beperkt	Verdeelbaar
Onderhandelingsruimte	Minimaal	Minimaal	Onderhandeling over relatieve besparingen (negatief of zero som)	Onderhandeling over relatieve toename
Uitkomst voor deelnemers	Winst of verlies	Winst of verlies	Variabel verlies	Variabele winst

- Voorbeelden
 - o Principe: euthanasiedebat / abortus
 - o Lumpy: geluidsoverlast vlieghaven
 - o Herverdelend, besparend: iedereen moet wat opgeven
 - o Toename: iedereen wint, er moet bepaald worden wie meer wint en wie minder.

AGENDERINGSPROCESSEN

COBB & ELDER

- Maakten onderscheid tussen **2 soorten agenda's**
 - Systemische agenda: informeel, publiek
 - Individuele en sociale problemen
 - Slechts een klein deel van deze problemen wordt door de overhead behandeld, en worden dus beschouwd als een 'publiek' problem.
 - Er wordt over gediscussieerd.
 - Institutionele agenda: formeel, overhead
 - Problemen die serieus aandacht krijgen van de overhead.
 - Er wordt actie ondernomen.
- **4 fasen van agendering** (Cobb, Ross, Ross)
 - Initiatie,
 - Specificatie,
 - Draagvlakverruiming,
 - Plaatsing op institutionele agenda
 - ➔ Ontstaan wanneer problemen tussen de informele en institutionele agenda bewegen.
- **3 manieren van agendering**
 - Externe initiatie
 - Vooral voor Liberale, pluralistische maatschappijen

- Probleem ontstaan in niet-gouvernementele groepen, komen op de publieke agenda en vervolgens op de formele.
- Hoofdrolv oor sociale groepen
- Mobiliseringsmodel
 - Vooral voor totalitaire regimes.
 - Formeel probleem wordt op de publieke agenda gezet met als doel: het zoeken van steun.
 - Overheid zet zelf problemen op de formele agenda.
- Interne initiatie
 - Vooral voor post-positivistische regimes
 - Invloedrijke groepen creëren een beleid dat ze liever buiten de publieke aandacht houden.
- Deze verschillende manieren van agendasetting variëren naargelang de beleidssector.

KINGDON

- Uitgangspunt: **'policy windows'** (=beleidsvensters) openen en sluiten, naargelang de dynamieke interactie tussen politieke instellingen, beleidsactoren en de uiting van ideeën in de vorm van beleidsoplossingen.
 - Dus deze drie 'krachten' creëren mogelijkheden om iets op de beleidsagenda te krijgen.
- Volgens Kingdon zijn er **3 soorten variabelen (stromen)** die met elkaar in interactie gaan.
 - Problemenstroom: perceptie van een probleem als publiek probleem.
 - Beleidsstroom: experts en analisten onderzoeken problemen en tellen oplossingen voor.
 - Politieke stroom: factoren zoals nationale instellingen, administratieve veranderingen, campagnes van sociale groepen,...
 - → In tijden van crisis komen deze stromen samen, wordt er verband gelegd en komt er beleid tot stand.
- Beleidsvensters: staan eigenlijk symbol voor de mogelijkheid om problemen op de agenda te plaatsen.
 - Openen soms toevallig, dan weer onvoorspelbaar,...
 - Opent vaak door veranderingen in de politieke stroom, of doordat nieuwe problemen onder de aandacht komen.
- **Soorten beleidsvensters**
 - Routinized political windows
 - Discretionary political windows: gedrag van individuele politieke actoren opent een venster
 - Spillover problem windows: gerelateerde problemen openen een venster
 - Random problem windows
 - → De mate waarmee een venster geïnstitutionaliseerd is bepaald hoe vaak het open gaat.

HOWLETT & RAMESH

	Publieke steun	
Initiator	Hoog	Laag
Maatschappelijke actoren	<i>Externe initiatie</i>	<i>Interne initiatie</i>
Overheid	<i>Consolidatie</i>	<i>Mobilisatie</i>

s

LES 5 DEEL 2: GASTLES SARAH VANDAMME (ZIE SLIDES !)

NOTITIES

- Onderwerp: Hoe krijgen wetenschappers het visserij probleem op de beleidsagenda?
- Probleem:
 - Commerciële vissoorten zijn overbevist
 - Er is steeds een impact op de visomgeving , waardoor gans het biosysteem wordt aangetast.
 - Vb. Ook niet commerciële vissoorten worden gevangen en dood teruggegooid.
 - Vb. De bodem wordt aangetast door het schrapen van visnetten, waardoor voeding voor kleine visjes verdwijnt
 - Waarom is dit probleem extra moeilijk?
 - Dit is een internationaal probleem
 - Erg veel belanghebbenden. (olieplatforms, kabels in de zee, transport, de vissers,...)
 - Theorie vs praktijk
 - Policy ill-described
 - Scientific uncertainty
 - Complex ecosystem
 - Social considerations
 - Decreasing biodiversity
 - Climate change
 - Large and small scale effects
- Tragedy of the commons
 - Indien iedereen blijft vissen zal het visbestand uitsterven.
 - Het is moeilijk mensen uit te sluiten van visserij, internationaal probleem
- Internationale afspraken
 - EU fisheries policy, management tools,..
 - Vb. Inputbeperking: er mag slechts x aantal uren gevist worden
 - Vb. outputbeperking: er mag slechts x kg vis gevangen worden
 - Enorme hervormingen aan de gang op Europees vlak. Dit is echter moeilijk en omstreken
 - Rio de Janeiro convention
 - Conservation of biological diversity
 - Sustainable use of natural resources
 - Utilisation of genetic resources is equally beneficial for all countries
 - Reykjavic Declaration
- Oplossing:.
 - Nood aan communicatie tussen wetenschap en politiek
 - Nood aan communicatie tussen wetenschappers onderling en de andere belanghebbenden
 - Alle beleidsmakers moeten betrokken worden bij het proces.

REFLECTIES

MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN

- Quota
 - Outputcontrole
 - Nood aan goede sanctioneringsmethoden
 - Nood aan controleinstellingen

- Technische specificaties
 - Vb. Mazen ve net mogen niet te klein zijn
 - Nood aan controle
- Afsluiting van bepaalde stukken zee voor een bepaalde periode
 - Verbodsbepaling
 - Geen vrijheid voor de visser
 - Nood aan controle
- Verbod op teruggooien van 'bycatch'
 - Probleem: doordat de bycatch wordt bijgehouden hebben de vissers minder ruimte op hun schip voor goede vis, en dus minder winst → Moeten vaker uitvaren → Opnieuw negatieve gevolgen
- Einde aan subsidies voor meer vernieuwing/innovatie in de visserij
- Zelfregulering: vissers delen aan elkaar labels uit voor duurzaam vissen
 - Adhv eventueel rapportage 'klik' systeem

ACTOREN

- In België is er beperkte beleidsruimte doordat Europa het voor het zeggen heeft
- → Vaak afwezigheid van actoren in België bij vorming vh beleid
- Grote macht van Japan, China (productie en consumptie erg hoog)
- Greenpeace: verdediger vh ecosysteem
- NGO's
- De consument
- De wetenschap

ROL VAN DE WETENSCHAP

- Moet expertise laten doorwegen op de beleidsvorming
- Signaalfunctie: agenderen vh probleem
- Tendens: wetenschap krijgt meer en meer te zeggen

SLIDES

LES 6: BELEIDSBEPALING

KARAKTERISTIEKEN VAN BELEIDSBEPALING (HB P. 110-114)

- Fase 1: agendering
- Fase 2: beleidsbepaling: formuleren welke actie men zal ondernemen ivm een welbepaald probleem.
 - Er worden middelen voorgesteld die bepaalde noden vd gemeenschap kunnen verhelpen.
 - Definiëren, afwegen, aanvaarden, verwerpen van beleidsopties.
- Karakteristieken van beleidsbepaling
 - Geen monopolie van één groep actoren
 - Kan gebeuren zonder vaste definitie van het probleem
 - Geen vaste link tussen de formulering vh probleem en bepaalde instellingen
 - Kan gebeuren over een lange tijdsperiode
 - Er is altijd een winnaar en een verliezer
 - beleidsbepaling zonder doelgroepcontact: Vaak zijn er vele actoren betrokken bij de beleidsbepaling, maar ontbreekt de doelgroep zelf als actor.
 - Beleidsbepalingen zonder draagvlak
- Fasen van beleidsbepaling
 - Appraisal phase: data en bewijs wordt geïdentificeerd en in overweging genomen.
 - The Dialogue phase: er is communicatie tussen de verschillende actoren en er worden potentiële oplossingen voorgesteld.
 - Formulation phase: de verschillende opties worden overwogen en er wordt een voorstel geformuleerd dat naar de volgende fase gaat.
 - Consolidation phase: actoren hebben de mogelijkheid om feedback te geven ivm de verschillende opties
- In deze fase is de perceptie vh probleem enorm belangrijk.
 - minder rationeel dan voorgesteld, politieke ambiguïteiten
- Erg belangrijk bij beleidsbepaling: grenzen bepalen. (technische en politieke beperkingen)
 - dominante actoren in de beleidsgemeenschap
 - moraliteit
- Beleidsbeperkingen:
 - Substantiële: aard van beleidsproblemen
 - vb. visserijbestand: erg ingewikkeld probleem met vele actoren dat niet snel kan opgelost worden
 - 'objectieve' beperking: herformulering doet het probleem niet verdwijnen
 - Procedurele
 - Institutioneel: 'constitutional provisions, the nature of the organization of the state and society and established patterns of ideas and beliefs that can prevent consideration of some options or promote others.'
 - Tactisch
 - vb. België kan bepaalde beslissingen niet nemen omdat EU bevoegd is.

BELEIDSSUBSYSTEMEN (HB P. 81 – 82)

- **Beleidsstelsel:** actoren en instituties uit een bepaalde sector of probleemzone, binnen het grote politiek-economische systeem.

- **Suboverheden:** 'groupings of societal and state actors in routinized patterns of interaction, and as a key player in policy development.'
 - Uiteenvonden door wetenschappers die pluralisme bekritiseerden.
 - **Iron triangle:** relatie tussen belangengroepen, commités vh congres en overheidsagenten die men terugvindt in welbepaalde beleidssectoren.
 - klein aantal participanten, stabiele interactie, controle in beleidssector
 - Hadden 'ijzeren controle' over vele aspecten vh beleidsproces
 - Vb. landbouwlobbys
 - Weerlegd: hun invloed beperkt zich tot bepaalde onderwerpen, en varieert naargelang de tijd. → Heclo
- **Issue networks** (Heclo)
 - Groter aantal participanten, groter verloop, minder controle
 - De aard vh beleidsdomein bepaald erg veel.
- Verder waren er nog vele andere wetenschappers die netwerken probeerden te benoemen, classificeren,...

DISCOURS COALITIES (HB P. 83)

- Sabatier en Jenkins-Smith
 - **Advocacy coalition:** 'an advocacy coalition consists of actors from a variety of public and private institutions at all levels of government who share a set of basic beliefs and who seek to manipulate the rules, budgets and personnel of governmental institutions in order to achieve these goals over time.'
 - belief systems en eigenbelang
 - Kans op succes van deze coalities is afhankelijk van externe factoren
 - Vaak zijn er weinig verschillende coalities (bv. slechts twee die over elkaar staan)
- Dus: er bestaat een grote variëteit in subsystemen
- Nederlands voorbeeld: stroperigheidsvertoog en poldermodel
 - Stroperigheidsvertoog: veel te veel volk aan tafel waardoor alles traag gaat
- Belgisch voorbeeld: Nieuwe politieke cultuur; vraag naar meer transparantie
- Inrichting Europese wijk – Brussel
 - '50: Ontwikkelingsdiscour (bedrijven,...)
 - Gaandeweg meer aandacht voor ecologie, een gemengde visie.
 - Moeilijk: grote belangen voor vastgoedsector

BELEIDSGEMEENSCHAPPEN (HB P. 83 – 86)

- **Beleidsgemeenschap:** mensen met bepaalde visie omtrent de oplossing ve probleem.
- Delen van visie en ideeën eerder dan belangen; gemeenschappelijke beleidsfocus
- Allen betrokken bij bij formuleren van beleidsproblemen en oplossingen
- Geen gestructureerde interactie
- Vb: repressie-preventie bij justitie
- Vb: overheid en markt bij relance beleid
- Integratie en arbeidsmarkt: aanbod-vraag
- Vb: fictieve sollicitatiebrief met Marokkaanse naam → significant verschil in antwoord.

BELEIDSNETWERKEN (HB P. 82)

- Beleidsnetwerken; Heclo: gedefinieerd onder 'beleidssubsystemen', zie boven.
- Uitbreiding van de beleidsnetwerken van Heclo:

- R.A.W. Rhodes:
 - Netwerken variëren naargelang hun mate van integratie (stabiliteit v/h lidmaatschap, openheid voor nieuwe leden, mate van interactie met andere netwerken en het publiek, middelen,..)
- Wilks and Wright
 - Netwerken variëren rond 5 dimensies
 - de interesse v/d mensen die tot het netwerk behoren
 - het lidmaatschap
 - de afhankelijkheid tussen de leden
 - mate van onafhankelijkheid van andere netwerken
 - variaties in middelen
- Katzenstein (term) (?)

ONDERSCHEID NETWERKEN EN GEMEENSCHAPPEN

- Onderscheid netwerken en gemeenschappen
- Onderscheid netwerk en coalitie
 - Netwerk heeft veel duidelijkere belangen
- Onderscheid motivaties actoren: kennis, expertise of belangenverdediging
- Netwerken delen beleidsfocus plus belangenverdediging

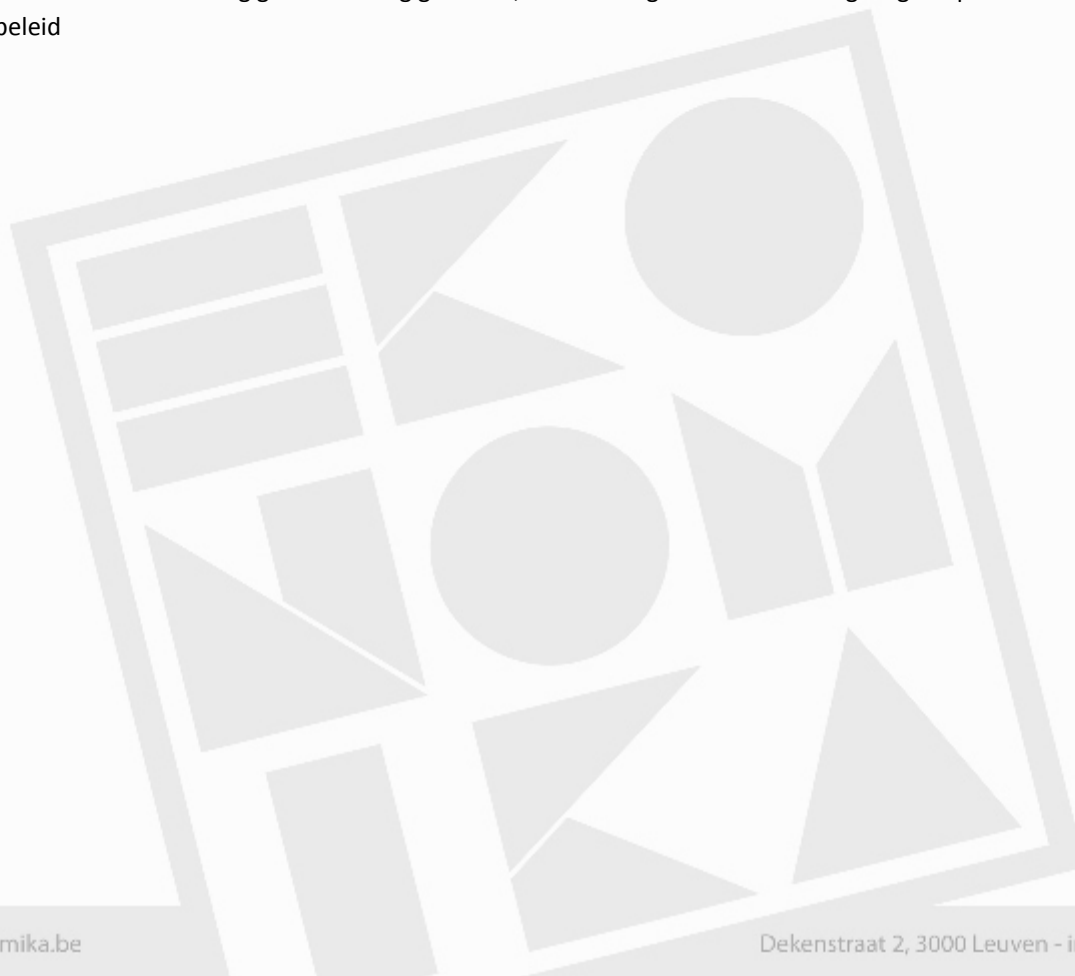
TIPOLOGIE BELEIDSNETWERKEN HALL (HB P. 135-137)

- Verschillende types van veranderingen in economisch beleid:
 - First-order change: alleen de 'settings' van beleidsinstrumenten variëren
 - Second-order change: de basis types van instrumenten veranderen
 - Third-order change: doel van het beleid veranderd
- Typologie beleidsnetwerken
- criteria
 - aantal en type participanten
 - relaties tussen participanten
- acht soorten beleidsnetwerken
 - bureaucratische netwerken
 - kwestienetwerken
 - participatorische staatsnetwerken: lokale besturen worden als groepen bekeken
 - vb. vereniging van gemeenten die in dialoog gaan met de overheid
 - pluralistische netwerken
 - cliëntelistische netwerken
 - gevangen netwerken: overheid zit gevangen in de greep v/e bepaalde groepering
 - triadische netwerken
 - corporatistische netwerken

		Aard en aantal netwerkparticipanten			
		Overheids- diensten	Eén maat- schappelijke groep	Twee maat- schappelijke groepen	Drie of meer maat- schappelijke groepen
Relaties staat – groepen in netwerk	Staatsgeleid	Bureaucratisch netwerk	Cliëntelistisch netwerk	Triadisch netwerk	Pluralistisch netwerk
	Groepsgeleid	Participatorisch staatsnetwerken	Gevangen netwerk	Corporatistisch netwerk	Kwestie netwerk

ILLUSTRATIE DMV TWEE YOUTUBE-FILMPJES

- Visie 1: Opwarming van de aarde is nonsens(beroemd Amerikaans meteroloog)
 - Beweert dat wetenschap politiek gekleurd is, discrediteert de wetenschap.
- Visie 2: What's the worst that would happen? Rational thinking
 - Verhaal vd neergang: economische crisis vs. Globale crisis
- Beide visies worden erg geloofwaardig gebracht, dit soort argumentatie kan erg wegen op uiteindelijk beleid

LES 7: BESLUITVORMING

BESLUITVORMING (HB P. 139 – 142)

- Besluitvorming = keuze tussen beleidsalternatieven. Eén vd alternatieven wordt goedgekeurd om van start te gaan.
 - Meestal gepaard met een formeel of informeel statement. (wetten, regulering,...)
 - Is géén alleenstaande fase, zit ingebed in voorafgaande fasen.
 - Kan verschillende soorten beslissingen voortbrengen (positief, negatief, non-decision)
 - Erg politiek proces: beslissing brengt winnaars en verliezers met zich mee
- Actoren
 - Veel minder actoren dan in voorgaande fasen.
 - Diegenen die de autoriteit hebben om bindende beslissingen te maken hebben 'voice' en 'vote'
 - Nog steeds invloed van buitenstaanders, maar enkel 'voice'
 - Beperkt in hun beslissing door regels, structuren, ideeën, sociaal-economisch-politieke omstandigheden.
 - Vaak volgen de beslissingen een strakke procedure, maar de context en de beslissingsmakers zullen nog steeds bepalen hoe de beslissing wordt ingevuld.
- Mogelijke beslissingen
 - Positieve beslissing: status quo verandert
 - Negatieve beslissing: bewuste beslissing om status quo te behouden
 - Na een negatieve beslissing eindigt het beleidsproces bij de besluitvormingsfase.
 - Non-decision: optie om vd status quo af te wijken is niet overwogen
- Verschillende modellen beschrijven, conceptualiseren en analyseren het besluitvormingsproces:
 - Rationele model
 - Incrementele model
 - 'Iets tussenin'
 - Synthese van beide modellen
 - Garbage-can model
 - Genuanceerdere visie

RATIONELE MODEL (HB P. 143 – 146)

- = wetenschappelijke methode, ingenieursmethode, managersmethode
- Besluitvorming = het maximaliseren van de verwachte uitkomsten van gemaakte keuzes.
- Beslissingsnemers dienen volgende serie activiteiten steeds te ondernemen voor het maken van een beslissing:
 - vastleggen doel voor oplossing probleem
 - exploratie alle mogelijke strategieën om doel te bereiken
 - voorspelling alle belangrijke gevolgen van beleidsalternatieven; inschatten van waarschijnlijkheid van gevolgen
 - keuze strategie met grootste baten en kleinste kosten
 - ➔ leid in theorie steeds tot het kiezen vd meest effectieve middelen om een beleidsdoel te bereiken.
- filosofische achtergronden
 - verlichting, positivisme
- Oorsprong: Fayol, Gulick en Urwick

KRITIEK

- Volledige rationaliteit zou nooit haalbaar zijn in praktijk, tgv informatie – en tijdsbeperkingen.
- Meest gekende criticus: Simon
 - ‘bounded rationality’ : onze cognitieve beperkingen zullen altijd volledige rationaliteit of maximalisatie in de weg staan.
 - Het rationele model kan enkel werken wanneer alle alternatieven en kosten worden afgewogen. Dit is onmogelijk omdat er steeds oneindig veel oplossingen zijn voor een probleem. Mensen zijn hier niet toe capabel.
 - Model veronderstelt dat wij gevolgen van een beslissing op voor hand kennen. Klopt niet.
 - De kost van bepaalde gevolgen kan niet ingeschat worden.
 - Oplossingen kunnen efficiënt zijn of niet, naargelang de omstandigheden.
 - ➔ Model zal nooit zorgen voor maximalisatie maar eerder voor ‘voldoening’ vd beslissingnemers op een bepaald ogenblik. (‘satisfying’ <-> ‘maximizing’)

INCREMENTELE MODEL (HB P. 146 – 149)

- Grondlegger: Lindblom (1959)
- Besluitvorming = politiek proces, gekarakteriseerd door winstbejag en compromissen van zelfzuchtige beslissingnemers.
- Uitkomst vd besluitvorming: optimale oplossing ipv maximale oplossing (‘optimal’ <-> ‘maximizing’)
- Set strategieën
 - Alleen vertrouwde alternatieven worden in achtung genomen
 - Vermenging beleidsdoelstellingen met andere waarden
 - Besluitvorming draait vooral om remediëren van situaties i.p.v. proactief optreden
 - Proces van trial and error
 - Beperkt aantal gevolgen in overweging genomen
 - Fragmentatie analytisch proces door deelname meerdere actoren (verschillende actoren nemen elk hun deel van het probleem op)
- Science of muddling through
- Beslissingen zijn steeds kleine wijzigingen (incrementeel) tov status quo
 - door onderhandelingen
 - door standaardprocedures
- Beleidsmakers kunnen moeilijk middelen van doel onderscheiden (dit werd verondersteld in het rationele model)

Kritiek

- Normatieve kritiek: beslissingen wijken in praktijk vaak wél sterk af van status quo.
 - Theorie is niet doelgericht
 - Conservatief, geen oog voor grote veranderingen
 - Theorie ondemocratisch: enkel oog voor onderhandelingen van topmensen.
 - Theorie promoot kortzichtige beslissingen met mogelijk zware gevolgen.
- Theorie is op analytisch vlak niet erg bruikbaar
 - alleen voor situaties met continuïteit en beschikbaarheid van middelen
 - alleen voor stabiele beleidsomgeving
- Natuur van beslissingmaken verandert naargelang bepaalde factoren, incrementeel beslissen is slechts één vd vele mogelijkheden

COMBINATIE VAN RATIONEEL EN INCREMENTEEL MODEL (HB P. 150-153)

- Mixed scanning model: Etzioni
 - Combinatie van rationele en incrementele model
 - Beslissingsproces bestaat uit twee fasen:
 - Pre-beslissings fase: probleem wordt benoemd (incrementeel): verschillende alternatieven onderzocht
 - Analytische fase: oplossingen worden voorzichtiger benaderd (rationeel): gedetailleerd onderzoek vd meest geschikte alternatieven
- Poliheuristisch model
 - Beslissingsproces wordt genomen adhv heuristieken die een oplossing bieden voor de beperking in kennis.
 - In een tweede fase worden bepaalde alternatieven meer rationeel 'gemaximaliseerd'.
- Kritiek:
 - Verschillen onvoldoende vd vorige modellen
 - Problemen van het rationele model worden niet echt overkomen. Maximaliseren kan immers niet als je niet alle mogelijke oplossingen in overweging neemt
- Garbage can model: Marsh en Olson
 - Beslissingsproces is onvoorspelbaar en ad hoc, gebaseerd op toevalligheden.
 - Doelstellingen zijn niet gekend, geen zicht op oorzaak-gevolg relaties
 - 'garbage can'
 - Beslissingsmogelijkheden zijn als een 'vuilblak' waar verschillende problemen en oplossingen in worden gedumpt door deelnemers.
 - De problemen en oplossingen hangen af vh soort en de hoeveelheid beslissingsmogelijkheden, aan de huidige omstandigheden, en de snelheid waarmee problemen worden aangepakt.
 - Kritiek: ook dit model is eerder een 'type' van beslissen. Het kan enkel gebruikt worden in een context van overgang.

THE 'DECISION ACCRETION' MODEL OF DECISION-MAKING (WEL IN BOEK, NIET IN SLIDES) (HB P. 153 – 154)

- Grondlegger: Carol Weiss
- Beslissingen worden stukje bij beetje genomen, zonder een overkoepeld plan of bewuste overwegingen.
- Beslissingen ontstaan tgv de natuur vd te nemen beslissing en de organisatie errond.
- Elke persoon neemt een klein stapje in de beslissing met kleine gevolgen. Al deze stapjes tesamen zorgen (bijna onbewust) voor een uiteindelijke behandeling vh probleem.
- 'multiple arenas' + 'multiple rounds' of decision making

ALTERNATIEVE MODELLEN : FORESTER (HB P. 154 – 157)

- Idee dat al lang gangbaar was: er is een spectrum van verschillende manieren om beslissingen te nemen.
- Forester: Er zijn minstens 5 verschillende manieren van beslissingnemen, geassocieerd met 6 belangrijke voorwaarden. (zie tabel)
 - rationale besluitvorming alleen als:
 - klein aantal participanten
 - eenvoudige organisatie
 - probleem goed gedefiniëerd
 - perfecte informatie
 - geen urgentie
 - Kritiek: waarom slechts 5 stijlen?

Variabelen	Dimensie
Actor	Enkelvoudig - meervoudig
Organisatie	Enkelvoudig, gesloten – meervoudig, open
Probleem	Goed gedefinieerd – meervoudig en vaag
Informatie	Perfect – betwist
Tijd	Oneindig – gemanipuleerd

ALTERNATIEVE MODELLEN : HOWLETT & RAMESH (HB P. 157 – 158)

- Herziening van Foresters variabelen en het meer consequent linken van manieren van beslissingnemen aan variabelen die eerdere onderzoeken opleverden.

		Complexiteit beleidssubstelsysteem	
		<i>hoog</i>	<i>laag</i>
Ernst van beperkingen	<i>hoog</i>	Incrementele aanpassing	Satisficing zoeken
	<i>laag</i>	Optimaliserende aanpassing	Rationeel zoeken

- Conclusie: Net zoals in vorige fases van het beleidsproces wordt besluitvorming beïnvloed door de natuur van het politiek systeem waarin zij plaatsvindt en door de beperkingen onder welke de beslissingnemers handelen.

LES 8: IMPLEMENTATIE

OPM: vreemd genoeg weinig of geen overeenkomst tussen HB en slides. Focus ligt dus op slides.

INLEIDING

- Proces waarbinnen beleidsprogramma's worden uitgevoerd. De moeite, kennis en middelen die worden gebruikt om beleidsbeslissingen te vertalen naar actie.
- Relatief onderbestudeerd domein tot de jaren 70, nochtans: grote invloed op oorspronkelijke beslissingen.
- Studie van verandering
- "policy is being made as it is being administered and administered as it is being made"
- "implementatie is het voortzetten van beleid met andere middelen"

BREUK MET KLASSIEKE VISIE

- breuk met dichotomie: de scheiding tussen politiek en administratie
 - ambtenaren zijn geen neutrale technocraten
- breuk met black box model van David Easton
 - Input: vragen en noden voor het politiek systeem
 - Blackbox: implementatiefase (tot '70 gezien als onbelangrijk)
 - Output: wetten en regels
 - ambtenaren zorgen voor withinputs
- Dichotomie en blackbox model zijn beiden afgewezen, tegenwoordig wel aandacht voor implementatie.

ONTWIKKELING VAN IMPLEMENTATIEONDERZOEK

- top down
- bottom-up
- alternatieve benaderingen
 - synthese top-down en bottom-up
 - beleidsinstrumentenkeuze

DÉ KLASSIEKER

- Pressman & Wildavsky 1973
 - Deden vaststelling: op lokaal niveau wordt enorm veel federaal geld verspild.
 - Beschreven wat allemaal misliep:
- "How great expectations in Washington are dashed in Oakland; or Why it's amazing that federal programmes work at all; this being a saga of the economic development administration as told by two sympathetic observers who seek to build morals on a foundation of ruined hopes."
 - economisch en sociaal ontwikkelingsprogramma Oakland, California
- Problemen:
 - Coördinatieconflicten
 - Doelstellingen van programma's vaak onbekend op lokaal niveau
 - Implementatie als interactie tussen bepaling van doelstellingen en inzet van middelen
 - Implementatie wordt minder effectief naarmate de verbanden tussen alle uitvoerende instanties implementatiegebreken vertonen
- Oplossing is vooral top down volgens P&W

- duidelijke doelstellingen
- duidelijke gezagslijnen
- goede communicatie
- controle van de uitvoerders

WAAROM IS IMPLEMENTATIE COMPLEX?

AARD VAN DE PROBLEMEN

- technische problemen
- verdelend, herverdelend of regulerend karakter van beleid
- verscheidenheid van problemen
- grootte van doelgroep
- verwachte mate van gedragsverandering

SPECIFIEKE OMSTANDIGHEDEN

- maatschappelijke ontwikkelingen
 - sociaal (vb. vergrijzing)
 - economische (vb. budgetbeperkingen door crisis)
 - technologische
 - politieke omstandigheden (bv. regeringswissel)

KENMERKEN VAN UITVOERENDE INSTANTIES

- uitvoerende organisaties
 - binnenorganisatorische conflicten (vb. tussen personen onderling)
 - tussenorganisatorische conflicten (vb. organisaties willen elkaar 'de loef afsteken')
 - “voortzetten van strijd die men verloor in een eerdere fase van het beleidsproces”.
 - Implementatie vormt vaak een duur, meerjarig proces.
 - Dit proces vereist voortdurende discussie en onderhandeling
 - Creëert de mogelijkheid voor actoren die in voorgaande fasen van het proces 'verloren' hebben, om toch nog te wege op de beslissing.
- politieke en economische macht van doelgroepen → doelgroepen kunnen projecten steunen of tegenwerken.
 - Hebben politieke en economische middelen, dus politiciers:
 - Proberen steun van hen te onttrekken
 - Maken uit noodzaak compromissen

BENADERINGEN VAN IMPLEMENTATIE

- beleid beter ontwerpen: voorwaarden voor succes inbouwen
 - top-down:
 - duidelijke doelstellingen en instructies
 - middelen en procedures
 - bottom-up
 - alternatieven
- beleid beter opvolgen en bijsturen door management (niet in deze cursus)

- contractmanagement
- personeelsmanagement
- corporate management

TOP DOWN

- 5 voorwaarden van perfecte implementatie (Hood)
 - uitvoerende organisatie werkt als een leger
 - initiële standaarden en objectieven worden gevolgd
 - uitvoerders doen wat van hen wordt gevraagd
 - organisatie-eenheden communiceren perfect
 - er is geen tijdsdruk
- 10 voorwaarden van perfecte implementatie (Gunn in Parsons)
 - externe beperkingen zijn afwezig
 - er is voldoende tijd en voldoende middelen
 - in elk stap van de uitvoering zijn er voldoende middelen
 - de theorie die achter het beleid schuilt is plausibel
 - de relatie tussen oorzaak en gevolg is direct
 - uitvoerende instanties zijn niet afhankelijk van elkaar
 - alle uitvoerders gaan akkoord over de objectieven
 - alle objectieven kunnen worden gespecificeerd in concrete acties
 - uitvoerende instanties communiceren goed met elkaar
 - iedereen respecteert gezag en is gehoorzaam

	Succes	Hoop	Falen
Ontwerp	Goed	Goed	Slecht
Uitvoering	Goed	Slecht	goed

- Achterliggende visie en kritiek van topdown
 - “alles is goed wanneer het de handen van de schepper verlaat; alles wordt slecht in de handen van de mens” (Rousseau’s Emile)
 - doelstellingen zijn vaag of tegenstrijdig
 - te weinig aandacht voor de lagere uitvoerende instanties

BOTTOM-UP

- Aandacht voor mensen die het beleid effectief uitvoeren.
- lagere uitvoeringsechelons
- veelheid van publieke en private actoren
- persoonlijke en organisatorische doelstellingen, netwerken, strategieën
- Succes afhankelijk van betrokkenheid en capaciteiten van actoren onderaan het uitvoeringsproces. (vb. agent die veel boetes geeft vs. Één die weinig beboet. Vb. Sociale werker die voorkeurspatiënten heeft)

SYNTHESE TOP-DOWN, BOTTOM-UP (SABATIER)

- zes voorwaarden van succesvolle uitvoering
 - duidelijke en consistente objectieven
 - adequate causale theorie

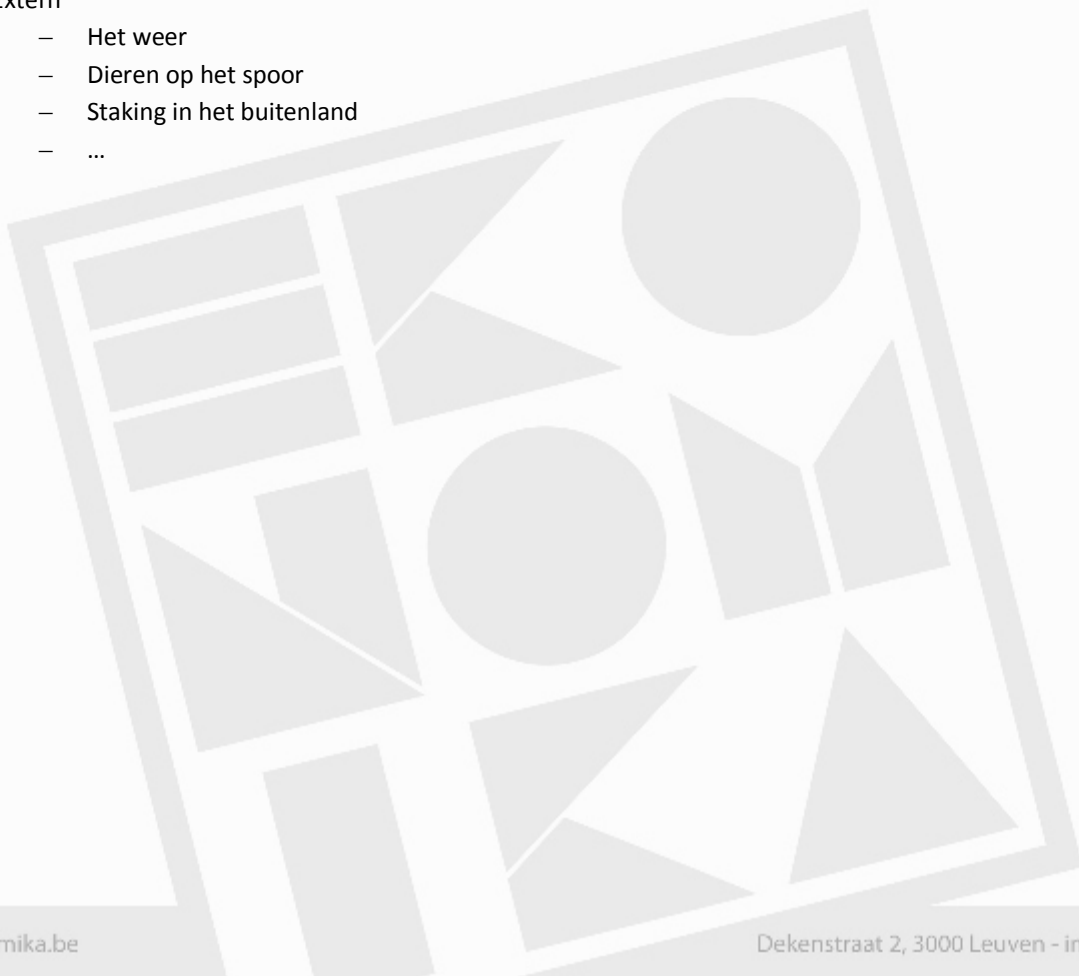
- adequate implementatiestructuren
- enthousiaste en bekwame uitvoerders
- steun van belangengroepen en politiek verkozenen
- stabiele sociaal-economische omstandigheden

BEELDEN VAN UITVOERING - MORGAN

- machine metafoor
- organisme metafoor: overleving, coping strategies (vb. zo veel druk op ambtenaren dat zij beslissingen nemen om het hoofd boven water te houden)
- hersenenmetafoor: storing in de communicatie
- dominantiemetafoor: conflict tussen top en werkvloer (vb. conflict met vakbonden)
- psychische metafoor: zieke relaties in een organisatie
- autopoietische metafoor: zelfreferentiële systemen : kijken naar de werkelijkheid op basis van wat je zelf het beste kent. (vb. Een bedrijf minder laten vervuilen doe je adhv economische instrumenten, een klooster aan hulpverlening laten doen via morele instrumenten.)
- machtsmetafoor
- cultuurmetafoor

RECAP: OORZAKEN VAN HET FALEND STIPTHEIDSBELEID NMBS

- Management vs. Basis: dominantie
- Technisch: te weinig investering in materiaal
- Maatschappelijke ontwikkelingen:
 - Eel agressie
 - Strengere controle door zwartrijden
 - Koperdiefstallen
 - Veel meerreizigers
- Extern
 - Het weer
 - Dieren op het spoor
 - Staking in het buitenland
 - ...

LES 9: GASTLES KRISTINE VERACHTERT: LEUVEN KLIMAATNEUTRAAL, AANPAK EN TRAJECT.

- Focus van de gastles wordt gelegd op de actoren binnen 'Leuven Klimaatneutraal 2030'
- Het project is erg jong
- Wijkt af van het gewoonlijk beleid in Leuven

AGENDERING VH PROJECT

- Onderwerp op agenda geplaatst vanuit bestuur, ipv uit ambtenarij
 - Prikkels vanuit omgeving: milieu- en klimaatorganisaties
- 2011: burgemeestersconvenant (Europees niveau)
 - Aanmoediging om milieumaatregelen te nemen
 - Leuven doet schepje bovenop: klimaatneutraal tegen 2030
 - Kwam in hoogtempo op de agenda

AANPAK EERSTE JAAR: OPMAAK 'ACTIEPLAN'

- Doel: sterk sociaal onderbouwd (breed gedragen) actieplan opstellen
 - Samenwerking met Leuvense kennisinstellingen
 - Grote en kleine bedrijven
 - Verenigingen en inwoners
 - Zo wordt belang gehecht aan het project, zonder hun engagement nooit kans op slagen
- Dit plan omzetten naar een projectstructuur
 - Uitwerking van projectstructuur is uitbesteed aan extern, wetenschappelijk bureau
 - Budget vergroot door samenwerking stad en KUL aan te gaan → zorgt voor meer engagement van de KUL immers 'wat doen ze met ons geld?'

WETENSCHAPPELIJK LUIK

- Klimaatneutraliteit = niet meer uitstoten, dan je zelf weer kan verwerken
 - ➔ Kennis nodig
 - Hoeveel stoot Leuven momenteel uit? Waar staan we?
 - Hoe kunnen we onze uitstoot beperken?
 - Wat kunnen we bereiken tegen wanneer en hoe?
- Volledig wetenschappelijke aanpak (bottom-up)
 - Inventaris huidige activiteiten (bedrijven, mobiliteit,...)
 - Voornaamste uitstoot? Huishoudens > handel en diensten > vervoer
 - Berekening van huidige CO2 uitstoot adhv nulmetingen
 - Ontwerp scenario's en actieplan: maatregelen die voor klimaatneutraliteit kunnen zorgen.
 - Toetsing
 - Wetenschappelijk rapport
- Maatregelentabellen opgesteld
 - Afweging haalbaarheid van een maatregel vs. Reducering van CO2
 - Vb: 'eerste golf renovaties', brengt niet veel op, maar is makkelijk haalbaar.

THEMATISCHE CELLEN

- Om groot draagvlak te verkrijgen werd veel input gezocht van deskundigen en bevolking
- Thematische cellen: er werd rond 6 thema's gewerkt, waarrond werd vergaderd. Vervolgend werden adviezen opgesteld.
- Voordeel van deze werking
 - Veel kennis en expertise
 - Netwerken en draagvlak
- Nadelen
 - Erg arbeidsintensief (veel samenkomen + voorbereiding)
 - Bevolking en bedrijven krijgen hoge verwachtingen. Project heeft lange termijn, waardoor de verwachtingen niet onmiddellijk kunnen ingevuld worden.
 - ➔ Veel nood aan communicatie ➔ aanstelling communicatiebureau (beperkte middelen)

VERWEZENLIJKNEN NA ÉÉN JAAR

- Goed onderbouwd wetenschappelijk rapport
- Geen concreet actieplan nog projectcoördinator
- Breed draagvlak met uitdaging om dit ook te behouden

BETEKENIS BINNEN STADSWERKING

- Binnen stad spelen ook andere projecten waarin Leuven Klimaatneutraal kan gekaderd worden.
- Klimaatneutraal mocht geen 'gewoon' stadsproject zijn, veel te belangrijke inmenging van actoren.
 - Unieke aanpak: G20
 - Belanghebbenden uit politiek, bedrijfsleven en wetenschap
 - Bepaling van strategische doelstellingen
 - Bepaling keuzes en prioritaire acties
 - ➔ Bekomt enthousiasme, eigenaarschap, communicatie, financiering, sociale correctie
 - Oprichting 'klimaatparlement' (geëngageerde burgers)
 - Oprichting van een VZW
 - Beheert grote hoeveelheid middelen (overheid, particulieren, bedrijven)
 - ¼ zeggenschap overheid
- Timing vs. Engagements: + en -
 - Verkiezingsstrijd
 - Bestuurscoalitie
 - Bestuursnota
 - Strategische meerjarenplanning & -begroting
 - Aanwerving coördinator (actieplannen stad en partners)
- Doorwerking in stadsbeleid: traag maar zeker

VOORUITZICHTEN ORGANISATIE LANGE TERMIJN

RESULTATEN BEGIN 2013

- Inhoudelijk
 - Rapport : maatregelentabellen, vage actievoorstellen
 - input experts en 'terrein'deskundigen
 - Niet: actieplan (taken, verantwoordelijken, budgetten)

- Organisatorisch
 - Afloop SWO dus projectkern
 - Breed draagvlak middenveld (?)
 - In opbouw: vervolgstructuur

TOEKOMST

- Leuven overmorgen? Vraag aan alle bewoners om mee te denken over de toekomst van de stad → inspiratie voor plannen en projecten
 - Leuven fietsstad, opgelet met bussen, auto genuanceerd
 - Compact wonen; woningnood alle types; betaalbaar wonen
 - Van individueel naar collectief
 - Groene stad, voorzieningen
- 2013-2014
 - Start coördinator
 - Opzetten VZW 'quadruple helix'
 - Overkoepelende taken
 - Opmaak actieplannen alle partners
 - Projecten: 'snelle starters'
 - Communicatieplan & start
 - Thematische Cellen behouden & omvormen
- 2014 - 2030
 - Vzw overkoepelend
 - Klimaatfonds en/of projectfondsen (?)
 - Projecten, ondersteund door projectcellen
 - Betrokkenheid bevolking
 - 'achterban' via thematische cellen, klimaatparlement
 - brede publiek
- Conclusie
 - Transitie nieuw voor alle partners
 - Samenwerken partners mogelijk & moeilijk
 - Draagvlak mogelijk / opgelet!
 - Communicatie cruciaal
 - Engagementen uit te spreken !

LES 10: EVALUATIE

OPM: tijdens de les is veel tijd besteed aan de discussievraag, over de rest van 'evaluatie' is snel overgegaan.

DISCUSSIEVRAAG TIJDENS DE LES

"Wat heb jij al geëvalueerd? Wat gebeurde er met de resultaten? Wat was jouw rol als evaluator?"

Wie? (Actor)	Wat?	Resultaat?
Leidinggevende	Personeel	Opleiding, feedback
Mezelf	Mezelf	Verbetering
Gidsen/scouts-leiding	Evenementen	Verbetering
Kiezers	Beleid regering	Herverkiezing
Professor	Student	Al dan niet behalen diploma

- Bij evaluaties dient men ook rekening te houden met externe zaken. (vb. het falen van een evenement kan aan het slechte weer liggen ipv aan het evenement zelf)
- Veel evaluaties zijn zelfevaluaties
- In bedrijven worden vaak externen gebruikt voor evaluatie tgv gevoeligheid vh onderwerp of voorkomen van subjectiviteit.
- Evaluaties kunnen zware gevolgen hebben.

EVALUATIE: INLEIDING (HB P. 178)

- Beleidsevaluatie: 'stage of the policy process at which it is determined how a public policy has actually fared in action.'
- nader bekijken van
 - proces in actie
 - middelen
 - resultaten
 - bereiken van doelstellingen
- door ambtenaren, politici, externe actoren
- na evaluatie
 - terug naar agenda-setting
 - status quo
 - bijsturing
 - beëindiging

➔ evaluatie heeft grote impact op veranderingen vh beleid

EVALUATIE: RATIONEEL OF POLITIEK PROCES (HB P. 178 – 179)

- Verleden: dominantie rationeel model
 - Evaluatie gezien als een neutrale, technische oefening die succes of falen vd overheid beoordeelt.
 - Objectief, systematisch, empirisch ➔ erg rationele – positivistische invalshoek
- Heden: beleidsevaluatie is een intrinsieke politieke activiteit, maar met een technische invalshoek.
 - Erkenning van subjectieve factoren, maar evaluatie wel nog steeds nuttig

- Klassieke en politieke grenzen aan rationaliteit
 - Bij het evalueren komen al snel normatieve voorkeuren en machtsposities boven, die de rationaliteit beperken
 - Beleidsdoelen zijn vaak niet rechtlijnig (dus ook niet objectief beoordeelbaar)
 - Beleidsevaluatie is niet steeds bedoeld om de effecten van een beleid bloot te leggen.
 - Vermommen van slecht overheidsbeleid
 - Manier van evaluatie aanpassen zodat overheid in positief daglicht komt
- Extreme post-positivisten: er is geen manier om een correcte evaluatie methode te bepalen. (Immers, verschillende evaluatoren hebben altijd verschillende interpretaties)
- Het lerend vermogen van evaluatie heeft groot belang
- Soorten evaluatie
 - Administratieve
 - Juridische
 - Politieke
 - ➔ Verschillen in manier van uitvoering, actoren en effecten

RATIONELE OF ADMINISTRatieve EVALUATIE (HB P. 185 – 188)

VORMEN EN TECHNIEKEN

- Evaluatoren: government, specialist agencies, financial, legal and political overseers, legislatures, judiciaries, private consultants.
- Doel: beoordelen of beleid uitgevoerd wordt tegen de laagst mogelijke kost en met de minst mogelijke negatieve gevolgen voor individuen.
- Veel nood aan informatie
- Technisch en redelijk gesofisticeerd
- Vormen

	Proceसेvaluatie	Evaluatie van inspanning	Prestatiemeting	Efficiëntie-evaluatie	Effectiviteits-evaluatie
Wat wordt onderzocht?	Organisatorische methodes die gebruikt worden ter uitvoering v.h. programma	Inputs: inspanning die overheid steekt in het bereiken van haar doelen	Outputs (vb. aantal patiënten dat verzorgd zijn)	De kosten van een programma (op basis van input + output evaluatie)	Het beleidsprogramma zelf. (complex!)
Doel	Zien of het proces efficiënter gemaakt kan worden	Data verzamelen om later efficiëntie of kwaliteit te kunnen beoordelen	Bepalen wat het beleid voortbrengt.	Beoordelen of de outputs op een efficiëntere manier geproduceerd hadden kunnen worden	Beoordelen of het beleidsprogramma doet wat het hoort te doen. Doel vergelijken met uitkomst.

- Technieken
 - PPBS, Zero-base budgeting, MBO

KRITIEKEN

- Uitgangspunt: positivisme, geloof in objectiviteit. Echter: grenzen aan objectieve kennis.

- Doelstellingen van beleid worden vaak vaag en meervoudig (met meerdere doelen) opgesteld.
→ Moeilijk beoordelen of ze behaald zijn of niet
- Politici willen niet dat hun falen bekend wordt.
- Sociale en economische problemen zijn verbonden → Moeilijk om effecten individueel te beoordelen.
- Ongewilde effecten van beleid opnemen in evaluatie.
- Betrouwbare informatie verzamelen erg moeilijk.
- Steeds waardeoordelen
 - ➔ Naarmate analyse gesofisticeerder moet zijn, worden al deze punten moeilijker.
 - ➔ Meest moeilijke manier van evalueren.
 - ➔ Methode wordt minder en minder gebruikt.

JURIDISCHE EVALUATIE (HB P. 189)

- Evaluatie door juridische instanties
- Mogelijke conflicten vh beleid met grondwettelijke standaarden, bestuurlijke standaarden en individuele rechten beoordelen.
- Eigen initiatief of op vraag van personen en instellingen
- Parlementaire systemen: vooral focus op procedure
- Republieken: meer autoriteit, ook beoordeling van uitvoering.
- Opm: gebeurt steeds meer. De burger is assertiever. (bv. veel meer studenten gaan in tegen hun examenpunten.)

POLITIEKE EVALUATIE (HB P. 189 – 191)

- Kan uitgevoerd worden door iedereen die interesse heeft in politiek
- Niet systematisch, geen gesofisticeerde methoden
- Eenzijdig en vertekend maar wel relevant
- Niet gericht op verbetering van beleid
- Gericht op steun of verwerping van beleid
- In verkiezingstijd of bij referenda
- Consultaties met leden van beleidssubstelsysteem

KRITISCHE BENADERINGEN VAN EVALUATIE

OPM: niets van teruggevonden in HB, noch in nota's

- multiplistische benadering (Cook)
- design benadering
 - Miller (performance management)
 - Bobrow en Dryzek
 - expliciteren van waarden
 - verbetering van debat
- naturalistische benadering (Guba en Lincoln)
 - vier generaties evaluatie
 - technische
 - descriptieve
 - beoordeling
 - vierde generatie, responsieve evaluatie

LES 10: FEEDBACK EN LEREN

BELEIDSCYCLUS EN POST-EVALUATIEVE FASE

- Aandacht vanaf jaren 70
- Kaufmann 'organizations never die'
 - Beleid wordt slechts zelden beëindigd, aangezien het bepaalde belangen creëerd.
- Bardach 'beleid wordt zelden beëindigd'
- Peters & Hogwood 'types van beleidsverandering'

IDEAALTYPES VAN BELEIDSVERANDERING

- (Peters en Hogwood)
- beleidsinnovatie
- beleidsopvolging: verder gaan in zelfde elan; status quo
- beleidsonderhoud: doelstellingen blijven hetzelfde, aanpassingen aan manieren om doel te bereiken.
- beleidsbeëindiging

BELEIDSVERANDERING OP EEN CONTINUÛM

- als ideaaltypes komen innovatie en beëindiging zelden voor
- op continuüm komt innovatie wel voor:
 - nieuwe instrumenten
 - expansie van beleid naar nieuwe doelgroepen of andere sectoren (vb. vaderschapsverlof / euthanasie ook voor mentaal lijden)
- op continuüm komt beëindiging wel voor:
 - minder investering in geld en personeel
 - onttrekken van doelgroep (vb. geen gratis openbaar vervoer meer aan studenten)

BELEIDSBEËINDIGING

- (Hogwood en Gunn)
- functionele beleidsbeëindiging (vb. defentie: leger meer aandacht voor humanitaire hulp, militaire functie meer en meer geschrapt)
- organisationele beleidsbeëindiging (vb. departementen geschrapt binnen universiteit)
- beëindiging van visie (vb. ophouden met economische groei steeds voorop te stellen)
 - Kan zeer ingrijpend zijn
- ideaaltypische beleidsbeëindiging

REMMEN OP BEËINDIGING

- (Hogwood en Gunn)
- Remmen
 - intellectueel verzet
 - gebrek aan politiek initiatief
 - institutionele continuïteit
 - dynamisch conservatisme: één maal iets er is, schaft men het niet graag af
 - anti-beëindigingcoalities

- wettelijke obstakels
- hoge opstartkosten
- ongewenste gevolgen
- onwil en weigering
- Oorzaken
 - psychologisch: identiteitsbewaring
 - macht: gevestigde belangen

TIPS VOOR BELEIDSBEÏNDIGING

- (Behn geïnspireerd door Machiavelli)
- herdefinieer het discours
- beëindig aan begin van legislatuur of gedurende crisis (is er geen crisis, creëer er dan één)
- creëer incentieven voor beëindiging
- maak sunset bepalingen: beleid laten uidoven of een horizon ervoor bepalen. (vb. als de dienstencheques niet goed zijn tegen 2016 worden ze afgevoerd.)
- discrediteer de anti-beëindigingscoalitie
- kies de zwaksten: mensen die zich niet kunnen organiseren

DISCUSSIEVRAAG IN DE LES

“Geef voorbeelden van beleidsbeëindiging.”

- Subsidies van zonnepanelen
- Renovatiepremies
- Bonussysteem Vlaamse ambtenaren
- CO2kortingen kleine wagens
- Geen directe inkomenssteun meer voor landbouwers
 - ➔ Momenteel uitzonderlijk veel beleidsbeëindiging wegens ‘gunstige situatie’.
 - Crisis
 - Overdracht bevoegdheden federaal-regionaal

LEREN

- Andere manier om naar evaluatie te kijken: zien als een belangrijke fase van een groter leerproces.
- Het erkennen van gewilde en ongewilde gevolgen van beleid
- Erkennen van positieve en negatieve implicaties voor de status quo.
- Doel: fouten niet herhalen, beleid dichterbij haar doel brengen.

LEREN EN BELEID: DEFINITIES (HB P. 179 – 182)

- Instrumentele definitie (Hall)
 - leren om doeleinden beter te bereiken
 - behoort tot formele, normale beleidsproces
 - pogingen om beleid bij te sturen in het licht van resultaten van gevoerd beleid
 - = **endogeen leren**
- Leren als onbewust proces (Heclo)
 - continu gedragsverandering in respons op stimuli uit omgeving
 - reactie op externe omstandigheden

- = **exogeen leren**
- Algemene conclusie
 - Verschillende evaluaties kunnen verschillende manieren van leren tot gevolg hebben
 - Kan door overheid zelf of door niet-gouvernementele actoren worden aangezet
- Onder druk vd samenleving of economische omstandigheden (HB)

EXOGEEN EN ENDOGEEN LEREN

	Endogeen leren	Exogeen leren
Onderwerp van leren (wie leert?)	Kleine, technische gespecialiseerde beleidsnetwerken	Grote, publieksparticipatieve beleidsgemeenschappen
Voorwerp van leren (wat wordt geleerd?)	Beleidsruimten of -instrumenten	Perceptie van problemen of doelstellingen

LESSEN TREKKEN EN SOCIAAL LEREN

- Lessen trekken
 - endogeen leren
 - binnen het beleidsproces zelf
 - betrekking op keuzen van middelen om doelstellingen te bereiken
 - (administratieve evaluatie)
- Sociaal leren
 - Exogeen leren
 - veranderingen in perceptie van problemen
 - herdefiniëring van doelstellingen
 - (juridisch en politiek leren)

MODEL VAN EVALUATIE EN LEREN

Categorieën van leren moesten niet gekend zijn.